

Fragmenta in Matthaem

1 Mt 1, 8 Ζητείται τίνος ἕνεκεν τούτων οὕτως ἐμνήσθη ὁ εὐαγγελιστής. δέον ἄρα, εἴπερ ἔφη ὅτι Ἰωρὰμ ἐγέννησεν, τὸν Ὁχοζίαν εἶπειν· Ὁχοζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωὰς, Ἰωὰς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμασίαν, εἶτα κατὰτάξιν τὴν ἀληθῆ καὶ προσήκουσαν εἶπειν· Ἀμασίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν. 3 Mt 1, 16 Θεόδωρος δὲ ὁ Μοψουεστίας τὴν πρὸ ταύτης ἀποδοκιμάζων <αἰτίαν> καὶ ταύτην ἐγκρίνων φησίν· τούτοις κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν πείθεσθαι ἀναγκαῖον· τὸ γὰρ τοι ὡς ἐνομιζέτο παρὰ τῷ Λουκᾷ κείμενον εἴ τις μὴ κατὰ τὴν προφορὰν ἐξετάζοι τὰ ῥητά, τὴν διάνοιαν δὲ καὶ τὸν τῶν γεγραφότων σκοπὸν οὐδὲν ἀπάδει τῶν παρὰ τῷ Ματθαίῳ κειμένων· ὡσπερ γὰρ οὗτος εἶπεν τὸ ὡς ἐνομιζέτο, ἐπειδὴ μὴ ἀληθῶς υἱὸς ἦν τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλ' ἐνομιζέτο παρὰ τοῖς πολλοῖς, οὕτως καὶ ὁ Ματθαῖος τὸ ἐγέννησεν μέχρι τοῦ Ἰωσήφ εἰπὼν οὐκέτι ἐπήγαγεν, ὅτι Ἰωσήφ ἐγέννησεν τὸν Χριστόν, ἀλλ' Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ Χριστός. ὡσπερ οὕτως ἐνέφηνε τῇ μεταβάσει, ὅτι ἐκ Μαρίας γεγέννηται, οὐκ ἐξ Ἰωσήφ, τοῦτο καὶ ὁ Λουκᾶς τῇ προσθήκῃ ὡς ἐνομιζέτο ἔδειξεν· δῆλον γὰρ ἐκεῖνο, ὅτι τὸ ὡς ἐνομιζέτο περὶ τοῦ Χριστοῦ μόνον εἴρηται καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ, ὅτι ἐνομιζέτο μὲν υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ, οὐκ ἦν δέ· οὐ μὴν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκολουθίαν νοεῖσθαι δύναται· ἀνέβη γὰρ μέχρι τοῦ Δαβίδ, κάκειθεν ἐπὶ τὸν Ἀβραάμ, εἶτα ἐπὶ τὸν Ἀδάμ. τίς δ' ἂν εἴποι τὸν κατὰ σάρκα Χριστόν, ὅτι τούτων ἐνομιζέτο υἱός; οὐχὶ δὲ ἦν ἐκεῖθεν κατάγων τὸ γένος οἷός τε εἶπειν, ὅτι ἕκαστος μὲν ἐνομιζέτο εἶναι τοῦ προκειμένου υἱὸς οἷον ὁ Ναθὰν τοῦ Δαβίδ ἢ ὁ Δαβίδ τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ οἱ λοιποὶ καθ' ἑξῆς, οὐκ ἦσαν δὲ ἀληθῶς αὐτῶν υἱοί. 4 Mt 1, 18 Ὅτι δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐ πατήρ, οὐκ υἱός, ἀλλὰ τρίτη τις παρὰ ταῦτα ὑπόστασις οὕτως ὑπὸ τοῦ σωτῆρος κληθεῖσα, δῆλον εἰπόντος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς μετὰ τὸ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· δῆλον γὰρ, ὅτι κἀνταῦθα τὸ ἅγιον πνεῦμα σημαίνεται, ἐπειδὴ ἡμῖν ἑτέρως εἶπειν καὶ καλέσαι αὐτὸ ἀδύνατον μὴ παρεληφῶσιν ἑτέραν ὀνομασίαν ἰδίαν αὐτοῦ <τῆς> ὑποστάσεως ἐκ τῆς θείας γραφῆς. σαφῶς δὲ ἡμῖν αὐτοῦ τὴν ἀξίαν ἐν τούτοις ὁ εὐαγγελιστής ἐδήλωσε κοινωνοῦντός τε καὶ συνεφαπτομένου τῆς τῶν ἀπάντων δημιουργίας, εἴπερ δὴ καὶ τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ λόγου κατεσκεύασεν. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μία τις ἐστὶ τῆς τριάδος ὑπόστασις καὶ οὔτε πατήρ ὀνομάζεται οὔτε υἱός, ἀλλ' ἐξαίρετόν τι ὄνομα ἔχει τὸ καλεῖσθαι πνεῦμα ἅγιον, ὡς φησιν ὁ σωτὴρ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὡσπερ γὰρ κοινωνόν ἐστι πατρί τε καὶ υἱῷ εἰς τὴν παντὸς δημιουργίαν, οὕτω καὶ τὸ ἐκ τῆς παρθένου τοῦ σωτῆρος σῶμα κατεσκεύασεν. 5 Mt 1, 21 Ἀντὶ τοῦ ἀθανάτου ποιήσει τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀτρέπτους ἀπαλλάττων αὐτοὺς τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς θνητότητος. 6 Mt 2, 1 τὸνδε ὁ πατριάρχης Ἰακώβ ἀκριβῶς χαρακτηρίζει τὸν χρόνον· οὐκ ἐκλείπει γὰρ, φησίν, ἄρχων ἐξ Ἰουδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται καὶ αὐτός. ταύτας δὲ παρήγαγεν τὰς μαρτυρίας ὥστε δεῖξαι καὶ ἀπὸ τούτων, ὅτι κατὰ τὰς προφητικὰς φωνὰς ἅπαντα ἐγένοντο. τὸ μὲν γὰρ ὅτι ἀπὸ Βηθλεὲμ εἴρηκεν ὁ προφήτης, τὸ δὲ ὅτι ἐν ἡμέραις Ἡρώδου ἢ τοῦ Ἰακώβ ἐσήμανεν πρόρρησις. πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐβασίλευσαν οἱ ἐκ τοῦ Δαβίδ, ἐκ τῆς Ἰουδα φυλῆς, τοῦ Λευὶ <ἀδελφοῦ> ἄχρι τῶν κατὰ Βαβυλῶνα πραγμάτων. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ ἀρχιερεῖς αὐτοὶ καὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον καὶ τοῦ γένους, οὗτοι δὲ ἦσαν μὲν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, κατῆγον δὲ ἐκ τοῦ Ἰουδα τὸ γένος ἐπιμιξίας τῇ λευιτικῇ φυλῇ καὶ μάλιστα τοῖς ἀρχιερεῦσιν πρὸς τὴν

βασιλικήν, τοῦ Ἰουδα λέγω, γεγενημένης. μετὰ δὲ ταῦτα εἰς ἔριν ἐλθόντων Ἀριστοβούλου τε καὶ Ὑρκάνου τῶν ἀδελφῶν καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς διαμαχεσαμένων τέλος εἰς τὸν Ἡρώδην ἢ βασιλεία περιέστη οὐκ Ἰουδαῖον ὄντα τὸ γένος· Ἀντιπάτρου γὰρ ἦν υἱὸς Ἰδουμαίου τυγχάνοντος. οὗ δὲ κατὰ τὸν τῆς βασιλείας καιρὸν ὁ δεσπότης ἀνεφάνη Χριστὸς παυσαμένων τῶν ἐκ τοῦ γένους βασιλέων τε καὶ ἀρχόντων.

7 Mt 2, 2 Διὰ τοῦτο οἱ μάγοι ἐκήρυξαν τὸν Χριστὸν ὡς ἀνύποπτοι καὶ μὴ ὄντες ἐγγύριοι ὡς οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ἐκ μακρᾶς γῆς ἐλθόντες, ἵνα διαφημίσωσι πᾶσι δι' ὧν ὥδεον τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἀπήεσαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. 9 Mt 2, 16 Οὐ μόνον τοὺς ἐν Βηθλεὲμ παῖδας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὄριοις αὐτῆς ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι οἰόμενος, ὅτι ἐν τῷ πλήθει τῶν αἵρουμένων συναναιρεθήσεται καὶ ὁ ζητούμενος. τοὺς ἀπὸ διετοῦς δὲ καὶ κατωτέρω ἐκέλευσεν σφαγῆναι· τοσοῦτον γὰρ ὑπόπτεισεν εἶναι χρόνον ἀπὸ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ πῆ μὲν τῶν μάγων βραδυνάντων ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ, πῆ δὲ καὶ αὐτοῦ ἀσχοληθέντος διὰ τὴν βασιλικὴν φροντίδα. πλὴν καὶ προσετίθη τῷ χρόνῳ διὰ τὸ ἐπιτυχεῖν τοῦ σκοποῦ. οὐκ ἔστι δὲ τῆς τῶν παίδων ἀναιρέσεως <αἰτία> ἢ τοῦ Χριστοῦ γέννησις, ἀλλ' ἐκκάλυψις τῆς Ἡρώδου παιδοφονίας τότε ἀφορμὴν λαβούσης τοῦ κακοποιῆσαι, ἐπεὶ καὶ οἱ τὸν Χριστὸν σταυρώσαντες οὐ τότε πονηροὶ γεγονάσιν, ὅτε εἶλον τὸν Χριστόν, ἀλλὰ πονηροὶ ὄντες τότε ἀφορμὴν ἔλαβον τοῦ ποιῆσαι τὸν φόνον. ὑπὲρ δὲ τούτου μέλλουσιν οἱ παῖδες ἀμοιβῆς τινος ἀγαθῆς τυχεῖν τὴν ἴσην τοῖς μάρτυσιν ἀξίαν ἀποφερόμενοι. Ὅσον γὰρ χρόνον ὑπόπτεισεν ὁ Ἡρώδης εἶναι ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως διὰ τῆς τῶν μάγων ἐλεύσεως, τοσοῦτων ἐτῶν παῖδας ἀποκτεῖναι παρεκελεύσατο. μὴ τοίνυν ὑπολάβῃς αἰτίαν εἶναι τῆς τῶν παίδων ἀδίκου σφαγῆς τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Ἡρώδου ἀθείαν τε καὶ ἀνοσιότητα· οὐδὲ γὰρ οἱ τὸν Χριστὸν σταυρώσαντες τότε γεγονάσι πονηροί, ἀλλὰ προϋπάρχοντες καὶ καιροῦ λαβόμενοι ἑαυτοὺς ἐφάνέρωσαν, οἵτινες ἦσαν.

11 Mt 3, 2 Τὸ τῆς ἐπαγγελίας εἶδος σφόδρα ἐπαγωγὸν ἦν καὶ παραπειῶσαι δυνάμενον <τοῦς> μετὰ πολλῆς αὐτῷ προσελθόντας σπουδῆς, ἀφ' οὗ παντελῆ τῶν ἀμαρτημάτων λαμβάνειν τὴν συγχώρησιν ἔμελλον. 12 Mt 3, 2-11 Καὶ τοῦτο δὲ οὐ παρέργως, ἀλλ' ὡς ἐν μυστηρίῳ καὶ τύπῳ· καὶ γὰρ ἡ κάμηλος οὔτε τοῖς ἀκαθάρτοις τελείως κτήνεις, οὔτε τοῖς καθαροῖς συνηρίθμηται, μέσην δὲ τινα τάξιν ἔχει καὶ ἐπαμφοτερίζει τοῖς ἰδιώμασιν· τὸ μὲν γὰρ ἀνάγειν μηρυκισμόν, τοῦτ' ἔστιν ἀναφέρειν τὴν ἄπαξ καταποθεῖσαν τροφήν καὶ πάλιν τοῖς ὁδοῦσι παραπέμπειν καὶ ἀναμασᾶσθαι τῶν καθαρῶν ἴδιον ζῶον, ὃ καὶ τῇ καμήλῳ πρόσσεστιν· τὸ δὲ μὴ δίχηλον τὴν ὄπλην ἔχειν, τοῖς ἀκαθάρτοις προσπέφυκε. καὶ ἡ τῆς καμήλου δὲ βᾶσις κατὰ τὴν τῶν ὀνύχων προσβολὴν οὐ διήρηται. ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς αἰτίας ὁ Ἰωάννης τὰς τρίχας τοῦ ζώου τούτου περιεβάλλετο δεικνὺς ὡς ἡ εὐαγγελικὴ κλήσις καὶ ἦν ἐγγίζειν ἔλεγε βασιλείαν θεοῦ καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ καθαροῦ λαοῦ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀκαθάρτων ἐθνῶν παραδέξεται καὶ ὅτι καὶ τούτοις κἀκείνοις ὁμοτίμως ἐκήρυττε τὴν μετάνοιαν. 13 Mt 3, 15 Τὸ τοῦ Ἰωάννου βάπτισμα καὶ τέλειον ἦν ἅμα καὶ ἀτελές· τέλειον μὲν κατὰ τὴν νόμου παραγγελίαν, ἀτελές δέ, ὅτι οὐκ ἐδίδου ἀμαρτημάτων ἄφεσιν, ἀλλ' ἐπιτηδείους πρὸς τὸ τέλειον ἐποίησε. διὸ καὶ ὁ Χριστὸς τέλειος ὢν κατὰ τὸν νόμον τοῦτο ἐβαπτίσσατο τὸ βάπτισμα, τοῦτ' ἔστι τὸ τοῦ Ἰωάννου. καὶ τοῦτο ἐδήλωσε λέγων· οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. 14 Mt 3, 15-17 Ζητεῖται παρὰ πολλοῖς, τί ποτε ἄρα ἦν τὸ βάπτισμα, ὅπερ ὁ κύριος ἐβαπτίσθη; τί οὖν ἐστίν; ὁ κύριος ἡμῶν καὶ σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπὲρ τῆς ἀπάντων σωτηρίας γενόμενος ἄνθρωπος καὶ δὴ βίου τινὸς παραδόξου

μέλλων ἑαυτὸν ἀποφαίνειν ἀρχὴν, (καθ' ὃ καὶ ὁ Ἄδὰμ καλεῖται, ὥστε δι' αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἀναστάντων ἀνθρώπων ἀρχὴν αὐτὸν τῆς αἰδίου γενέσθαι ζωῆς ἐκείνης, ὃν τρόπον ταύτης δὴ τῆς προσκαίρου ζωῆς καὶ θνητῆς ἀρχηγὸν τὸν Ἄδὰμ συνέβη γενέσθαι), ἅπαντα τὰ καθ' ἡμᾶς ἐπ' αὐτοῦ προετύπωσεν· ὡσπερ γὰρ ἀπέθανέ τε καὶ ἀνέστη ἐπειδὴ ἐμέλλομεν καὶ ἡμεῖς, οὕτως ἐπειδὴ τυπικῶς διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου μετοικιζόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν καθίστασθαι ζωὴν ἀναγκαίως ἐμέλλομεν, ἐφρόντισε τοῦτο πρότερον ἐπ' αὐτοῦ πληρωθῆναι. καὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς υἰοθεσίας βάπτισμα οικονομικῶς τὸ δι' ὕδατος καὶ πνεύματος πρῶτος ἀναδεξάμενος μέγα μὲν καὶ τίμιον ἔδειξε τὸ βάπτισμα ἐφ' ἑαυτοῦ πρῶτος ὡς ἀληθῶς καταδεξάμενος. ἐπολιτεύσατο δὲ καὶ αὐτὸς τὴν ἔξω τοῦ νόμου τῆς χάριτος πολιτείαν, ἣν καὶ ἡμᾶς πολιτεύεσθαι ἔδει. πρέπον οὖν ἦν τὸν κύριον ταπεινοφρονοῦντα ὡς ἄνθρωπον ἓνα ἐκ τοῦ λαοῦ τῷ προφήτῃ καὶ βαπτιστῇ ὑποταγῆναι εἰς τὸ βάπτισμα, ἵνα ἀγιάσῃ τὰ ὕδατα καὶ τὴν διὰ λουτροῦ ἡμῖν παλιγγενεσίαν καὶ υἰοθεσίαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτημάτων καὶ ὅσα ἄλλα ἐκ τοῦ βαπτίσματος ἡμῶν ἀγαθὰ ἐδωρήσατο ὡς ἐν ἑαυτῷ προτυπώσῃ, αὐτὸς τούτων μηδενὸς ἐπιδεόμενος ὡς θεὸς καὶ τὴν ἁμαρτίαν αἴρων τοῦ κόσμου. διὰ τοῦτο ἐβαπτίσθη ὁ Χριστὸς παρὰ Ἰωάννου οὐχ ὡς ἁμαρτίας ἔνοχος, ἀλλ' ἵνα ὡς ἄνθρωπος πληρῶσῃ πᾶσαν δικαιοσύνην· δεύτερον, ἵνα μαρτυρήσῃ τῷ Ἰωάννῃ, ὅτι παρὰ θεοῦ ἀπέσταλτο πρὸς τὸ βαπτίζειν· τρίτον, ἵνα διὰ τῆς καθόδου τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀγιάσῃ τὰ τοῦ Ἰορδάνου ὕδατα καὶ πάντες οἱ βαπτιζόμενοι ἐν αὐτῷ ἀγιασθῶσιν. ἀνοίγονται δὲ οἱ οὐρανοὶ καὶ τὸ πνεῦμα κάτεισι βαπτισθέντος αὐτοῦ καὶ φωνὴ ἔρχεται, ἵνα μὴ μείζονα αὐτοῦ τὸν Ἰωάννην ὑπολαμβάνοι τις· οὐ κρείσσων δὲ πάντως ὁ βαπτίζων τοῦ βαπτιζομένου· οὐδὲ γὰρ Ἀνανίας Παύλου. 15 Mt 3, 16 Διὰ τοῦτο περιστερὰ ὡμοιώθη τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, διὰ τὸ φιλόστοργον, ὃ ἔχει περὶ ἡμᾶς, ὅτι ἀθετούμενος παρὰ τῶν ἀνθρώπων ὁ θεὸς οὐδὲν ἤττον πάλιν διὰ τὴν οἰκείαν ἀγαθότητα πλησιάζει τοῖς ἀνθρώποις· οὕτω γὰρ καὶ ἡ περιστέρα οὐκ ἀφίσταται τῶν συνήθων, κἂν ἀδικῶσιν αὐτὴν ἐκεῖνοι τὰ ἔκγονα αὐτῆς ἀποσπῶντες ἐξ αὐτῆς. Ἐν εἶδει περιστερᾶς ἐφάνη τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡς φιλόστοργόν τε καὶ φιλόανθρωπον καὶ πολλάκις ὑφ' ὑμῶν ἀθετούμενον πάλιν ἔχεται ἡμῶν καὶ εὐεργετεῖ διὰ τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα· ἡ γὰρ περιστέρα φιλόστοργον οὕσα καὶ φιλόανθρωπον ζῶον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀδικουμένη τὰ ἐκείνης ἔκγονα ἀποσπῶντων τε καὶ ἐσθιόντων οὐκ ἀφίσταται τῶν συνήθων, ἀλλ' ἔχεται παντοίως. 16 Mt 3, 17 Διὰ τῆς τοῦ πατρὸς μαρτυρίας καὶ τῆς τοῦ πνεύματος καθόδου δείκνυνται τῆς ἁγίας τριάδος αἱ ὑποστάσεις· ἐμαρτύρησε γὰρ ἄνωθεν ὁ πατήρ, ὅτι ὁ μὲν βαπτιζόμενος θεὸς ἦν, ὁ δὲ βαπτίζων ἄνθρωπος. τοῦτο δέ, ἵνα μὴ τις ὑποπτεύσῃ, ὅτι Ἰωάννης μείζων ἦν τοῦ Χριστοῦ ὡς βαπτίζων αὐτόν. καὶ ἦν ὁ μὲν μαρτυρῶν ὁ πατήρ, ὁ δὲ υἱὸς ὁ μαρτυρούμενος, τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ὑποδεικνύον τὸν μαρτυρούμενον.

17 Mt 4, 1-2 Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Ἄδὰμ ἐν παραδείσῳ καὶ τρυφῆς τυγχάνων ἐπὶ τὸ χεῖρον διὰ τῆς ἀπάτης ἐξέκλινεν, ἀναγκαίως τοῦτον εἰς τὴν ἔρημον ἀνάγει ὥστε μείζονι τῇ καρτερίᾳ τοῦ διαβόλου τὸν τόνον ἐκλύσαι καὶ νηστεύει μὲν νύκτας καὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. 18 Mt 4, 2 Ὅτε ὁ Χριστὸς ἐπέινασεν, ὡς γέγραπται, τότε ὁ διάβολος ἐπιτίθεται πειράσεων, ἐπεὶ οὐδὲ πάνυ τεθαύμακε τὴν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις νηστείαν γινώσκων τὸν Ἥλιαν τοσαύτας ἡμέρας νηστεύσαντα. διὸ καὶ θαρρήσας προσέβαλεν ὅμοιον ἐκείνῳ νομίσας εἶναι καὶ οὐ θεόν. 19 Mt 4, 4 Παιδευόμεθα ἐκ τῶν θείων γραφῶν, ὅτι μὴ μόνον ἄρτος οἶδεν τρέφειν τὴν σάρκα, ἀλλὰ καὶ ῥῆμα θεοῦ ψιλόν· εἰ γὰρ ἀποφύνηται καὶ προστάξειεν ζῆν με καὶ ἄνευ τῆς τροφῆς, δυνατὸν αὐτῷ καὶ τοῦτο βουλομένῳ ποιεῖν. Mt 4, 7 Εἰ ὡς θεὸς ὁ Ἰησοῦς

κατηγωνίσαστο τὸν διάβολον, οὐδὲν μέγα ἐποίει νικήσας τὸν πλασθέντα ἐξ αὐτοῦ ἄγγελον ἀποστάτην, οὐδὲ ἡ νίκη ἐπεγράφετο τῇ ἀνθρωπότητι· ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος τῇ ἀνεξικακίᾳ περιεγίνετο αὐτοῦ παιδεύων ἡμᾶς, ὅτι τοῦ διαβόλου οὐ διὰ σημείων, ἀλλὰ δι' ἀνεξικακίας καὶ μακροθυμίας περιγίνεσθαι χρή καὶ μηδὲν εἰς ἐπίδειξιν ποιεῖν καὶ φιλοτιμίαν ἀπλῶς. 21 Mt 4, 8 Ἦνείχετο δὲ ὁ κύριος τοῦ διαβόλου τῆδε κάκεισε αὐτὸν περιάγοντος ὡς καὶ τῶν ἐλκόντων αὐτὸν ἐπὶ σφαγὴν ὡς πρόβατον, ἵνα διὰ τῆς ἄγαν ταπεινοφροσύνης καθέλη τὸ ἐκείνου φρύαγμα μηδὲ ἐκ τούτου βλαβεῖς τὴν προαίρεσιν ἐν τῷ ἐφ' ὃ αὐτὸν προεκαλεῖτο τρέχειν, μὴ μὴν ἠττᾶσθαι αὐτοῦ καὶ ὑπακούειν τοῖς ἐπιταττομένοις ὑπ' αὐτοῦ. 22 Mt 4, 8 <Οἰκονομικῶς> νοητέον τὸ ὅτι ὁ διάβολος ἀπήγαγεν αὐτόν, ἐπειδὴ τοῦτο τοῦ Χριστοῦ προθυμουμένου ποιεῖν καὶ ζητοῦντος ὠκονομεῖτο εἰς ἧτταν σαφῆ τοῦ μάτην ἐπιχειροῦντος πειράζειν. καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἰώβ λέγει, ὅτι εἶπεν ὁ διάβολος τῷ κυρίῳ· καίτοιγε τίς οὕτω εὐήθης, ὥστε οἰηθῆναι τῷ θεῷ διαλέγεσθαι τὸν διάβολον; ἀλλ', ὅτι ἐβούλετο, συνεχώρει ὁ θεὸς εἰς ἀπόδειξιν τῆς στερρότητος τοῦ Ἰώβ. οὕτως κἀντεῦθεν τῷ διαβόλῳ περιάπτει, ὅπερ ἐκείνου βουλομένου γίνεσθαι ὑπὲρ πάντων ὠκονομεῖτο. τὸ δὲ ἔδειξεν δῆλον, ὡς οὐ καθ' ὑπόστασιν ἐδείκνυ, ἐπεὶ μηδὲ οἷόν τε ὄρος οὕτω εὐρεῖν ὑψηλόν, δι' οὗ πάντα τὸν κόσμον τῷ βουλομένῳ δυνατὸν κατιδεῖν, ἀλλὰ κατὰ φαντασίαν ὡς τὰ πολλὰ ἔθος δεικνύναι τοῖς δαίμοσιν οὗ δὴ γνώρισμα σαφὲς τὸ τοὺς γοητεύειν ἀκριβῶς ἐπισταμένους πολλὰ δεικνύναι οὐ παρόντων οὐδὲ γινομένων ὡς παρόντα τε καὶ γινόμενα. 23 Mt 4, 10 Παράπληκτος ὁ διάβολος τῷ θεῷ λόγῳ ἐπαγγελλόμενος διδόναι ἅπερ αὐτὸς ἐποίησεν. ἐπιπληκτικῶς δὲ ὁ κύριος τῷ διαβόλῳ λαλεῖ λέγων, ὅτι μόνῳ θεῷ ἐδιδάχθημεν προσκυνεῖν, οὐχ ἑτέρῳ· πάντες γὰρ αὐτοῦ εἰσι λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν.

24 Mt 5, 13 Δεῖ οὖν ἀρετῇ ἰδίας φύσεως· τὸ ἄλας εἰς πολλὰ χρησιμεύει, παρατραπὲν δὲ ὀλοτελῶς ἄχρηστον ὡς μὴ δυνάμενον ἐξ ἄλλου τινὸς διόρθωσιν λαβεῖν. διὸ καὶ ρίπτεται ἔξω. οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐὰν ἐπιλάβησθε τῆς ἀρετῆς, καὶ ἑτέρους ὠφελήσετε· εἰ δὲ ἐκνεύσητε πρὸς ἅ μηδεῖς <φρόνιμος ἐκνεύει> μὴ ὄντος ἄλλου τοῦ δυναμένου ὑμᾶς διορθώσασθαι, καὶ τιμωρηθήσεσθε. 25 Mt 5, 14 25 Ὡσπερ διὰ τοῦ φωτὸς ὄρα τις ὄλα, οὕτω καὶ οἱ πειθόμενοι ὑμῖν δι' ὑμῶν ὄρωσι τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα. 26 Mt 5, 15 Μόδιον τὴν κακίαν εἶπεν, λύχνον δὲ τὴν ἀρετὴν. τί οὖν ἐστίν, ὃ φησιν ὁ σωτήρ· μόδιον ὑφ' ᾧ τὸν λύχνον τιθέασιν τινες; μόδιον μὲν τὴν κακίαν ἐνταῦθα λέγει, λύχνον δὲ τὴν ἀρετὴν· καὶ καθάπερ οἱ μέλλοντες τι ποιῆσαι τῶν ἀθεμίτων ἐν σκότει πορεύονται ἐκκλίνοντες τὸ φῶς, οὕτως καὶ οἱ τὴν κακίαν ἐργαζόμενοι τὴν ἀρετὴν ὑπὸ ταύτην κρύπτουσιν ὥστε δοκεῖν μὴ κακὸν ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἀγαθόν. 28 Mt 5, 22 Τῷ δὲ εἰπεῖν τῇ κρίσει καὶ τῷ συνεδρίῳ καὶ τῇ γεέννῃ τοῦ πυρὸς τὴν αὐτὴν ἐπάγει κόλασιν· οὐδὲ γὰρ ἄλλο καὶ ἄλλο σημαίνει διὰ τῶν διαφορῶν λέξεων οὔτε διάφορον τιμωρίαν. εἰ οὐκ ἐνδέχεται μωρὸν λέγειν, πῶς ὁ κύριος μωροὺς εἶπεν; μωρὸν τὸν ἀδελφὸν οὐ προσήκει καλεῖν· ὀργῆς γὰρ τὸ ῥῆμα καὶ οὐ δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ ἀσεβές, ὅτε κατὰ ἀγίου λέγεται. ὁ δὲ κύριος τοὺς οὐδαμῶς ἰδίους αὐτῷ καὶ τῇ δικαιοσύνῃ μωροὺς ὀνομάζει δικαίως, οὐ πρὸς ὀργὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀλήθειαν. γέεννα δὲ ἐστὶ τὸ αἰώνιον κολαστήριον καὶ ταρταρῶδες. 31 Mt 5, 28 Ὁ ἐμβλέψας πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι τρόπον τινὰ ἠρεμοῦντα τὰ πάθη διανύττει διὰ τοῦ ὄραν. 32 Mt 5, 31 Διὰ τὸ θέλαιν ἄλλαις συνεῖναι ἐξέβαλε τὰς πρώτας καὶ διὰ τῆς μηχανῆς ταύτης οἱ μὲν ἐλάμβανον τὰς ἄλλων γυναῖκας, αἱ δὲ τοὺς ἄλλοτρίους ἄνδρας. 33 Mt 5, 31-32 Τὸν δὲ περὶ ῥεπουδίων λόγον συνέμιξε τοῖς πόρνοις· οἱ γὰρ εἰκὴ ἀπολύοντες τὰς ἰδίας γαμετὰς διὰ τὸ θέλαιν ἄλλαις συμμίγνυσθαι ἐποίουν

τοῦτο. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ αἱ γυναῖκες. τὴν οὖν ἐκβαλλομένην οὐ συγχωρεῖ γαμεῖσθαι, ἀλλὰ τὸν συνόντα αὐτῇ μοιχοῦ δίκας εἰσπράττεσθαι· εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἔξω ἐστὶ τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' οὖν κατὰ τὸ νοούμενον αὐτοῦ ἐστὶ σῶμα ἅπαξ ἐν πρώτοις διὰ θεοῦ τῇ συζυγίᾳ συναφθεῖσα καὶ συναρμολογηθεῖσα τῷ ἀνδρὶ ὡς εἰς μίαν σάρκα. οὐκοῦν οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ἄλλην δύναται γαμεῖν. 34 Mt 5, 40 Προσῆκει τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους μὴ ἐκκλίνειν φιλονεικίαν; ὅταν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τυγχάνῃ, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὰ δεινὰ ὑπομένειν καὶ χαίρειν ἐπὶ τούτοις· εἰ δὲ ἕτερόν τι τῶν βιωτικῶν ὑπάρχει, ἡδέως παραχωρεῖν τῷ βουλομένῳ καὶ μηδ' ὀπωστιοῦν ἀντιφθέγγεσθαι.

35 Mt 6, 24 Μαμωνᾶς ἐστὶν οὐ μόνος ὁ χρυσός, ἀλλὰ πᾶν εἶδος κάλλιστον τῶν ἐπὶ γῆς. 36 Mt 6, 34 Ἄρ' οὖν κακώσεως καὶ μόχθου καὶ ταλαιπωρίας καὶ πόνου ἢ παροῦσα ἡμέρα. 37 Mt 6, 34 Ἡ ἡμέρα ἐστὶ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, τὸ περὶ τῶν μελλόντων φροντίζειν. 38 Mt 7, 15–19 Ἄλλοι δὲ περὶ τῶν ἑτεροδιδασκάλων καὶ παραμιγνύντων τῇ ἀληθείᾳ τὸ ψεῦδος ταῦτα εἰρήσθαι φασιν. καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἀπὸ δένδρου καλοῦς παρέχοντος καρποῦς κακίστους λαβεῖν οὐδὲ ἀπὸ τῶν ἀκάνθας φερόντων δέξασθαι σταφυλὴν ἢ συκὴν, οὕτως οὐκ ἔστιν ἀπὸ γνώμης πονηρᾶς λόγους ἀκοῦσαι καλοῦς οὔτε μὴν ἀπὸ γνώμης εὐσεβοῦς διδασκαλίαν δέξασθαι κακὴν. ἀσφαλισάμενος δὲ τοὺς λοιποὺς εἰς τὸ μὴ πείθεσθαι προχειρῶς ἀποτρέπει λοιπὸν καὶ τοὺς ἐγχειροῦντας τῇ τῶν χειρόνων διδασκαλίᾳ· πᾶν γάρ, φησὶν, δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ὥσπερ ἐπὶ τῶν ξύλων, φησὶν, τὸ ἄκαρπον εἰς πῦρ βάλλεται, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὁ μὴ τοὺς τῆς εὐσεβείας διὰ στόματος φέρων καρποῦς ἀκόλουθον δέξεται τὴν τιμωρίαν.

39 Mt 7, 26–27 Μωρὸς ἐπὶ ψάμμου οἰκοδομῶν ἐστὶν, πάντες οἱ ποιοῦντές τι κακόν, ὃ οὔτοι ἄνευ κόπου ποιοῦσιν· ἄμμος δὲ ἢ εὐθήθεια· μεγάλην δὲ λέγει τὴν πτώσιν καὶ μετατραπέντων ὡς ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτάτου πύργου πεσόντων· οἱ γὰρ ἄπιστοι οὐ πίπτουσιν, ἀλλ' αἰεὶ χαμαὶ εἰσιν. 41α Mt 8, 5–9 Παῖδα νῦν οἰκέτην λέγει, καὶ σαφῶς τοῦτο δηλοῖ ὁ Λουκᾶς δοῦλον αὐτὸν ὀνομάζων. συνέσεως δέ, φησὶν, ἦν τὸ ἀπὸ τῶν καθ' ἑαυτὸν εἰκότων λογισμῶν τοιαῦτα αὐτὸν πιστεῦσαι περὶ τοῦ Χριστοῦ. ἄνθρωπος γάρ, φησὶν, κἀγώ, ἀλλ' ὅμως ὦν ἔλαβον τὴν ἐξουσίαν, τούτων κύριός εἰμι. ὥστε οὐδὲ ἀπεικὸς καὶ σὲ ταύτην εἰληφότα παρὰ θεοῦ τὴν ἐξουσίαν λόγῳ μόνῳ κελεύοντα ἀπελαύνειν τὰ πάθη. οὐδὲ γὰρ ὡς υἱῷ θεοῦ καὶ πάσης ὄντι κυρίῳ τῆς κτίσεως προσῆλθεν ὁ ἐκατόνταρχος (τοῦτο γὰρ οὐδὲ τῶν μαθητῶν τότε ἦν εἰδέναι πρὸ τοῦ σταυροῦ), ἀλλ' ὡς ἀνθρώπῳ δι' ἀρετὴν εἰληφότι παρὰ τοῦ θεοῦ μείζονα ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἐξουσίαν. ὅθεν οὕτω φησὶν· καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι. ἐπειδὴ γὰρ εἶπε πρὸς αὐτὸν εἶπέ λόγῳ, τοῦτο δὲ θεοῦ μόνου εἶναι ἐδόκει, καλῶς ἐπήγαγε τὸ καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι, ἀντὶ τοῦ· οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ τοῦτο δύνη ἄνθρωπος ὦν, λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ κἀγὼ τοῦτο ὦν λαμβάνω ὑπηκόους ὑπερέχων τῷ κελεύειν ὡς βούλομαι. ταῦτα ὁ συνήθως τοῖς ἀγίοις πατράσιν ἐναντιούμενος, τοῖς δὲ ἐντυγχάνουσι συνιδεῖν καταλιμπάνω τῶν ἐξηγήσεων τὸ διάφορον, καὶ τίς ὁ μᾶλλον ἐφικνόμενος τῆς εὐαγγελικῆς καὶ ἀληθοῦς διανοίας.

42 Mt 8, 29 Ὡς οὖν καιρὸν ἔχοντες ἐν τῷ μεταξὺ ποιεῖν ἂ βούλονται περὶ τοὺς ἀνθρώπους κατεβόων τοῦ κυρίου ὡς ἂν πρὸ τοῦ προσήκοντος καιροῦ αὐτοὺς βιαζομένου καὶ τιμωρίαις ὑπάγοντος. 43 Mt 8, 30–31 Ζητεῖται τίνας ἔνεκεν ὁ κύριος τοῖς δαίμοσιν εἰσελθεῖν θελήσασιν εἰς τοὺς χοίρους ἐπέτρεψεν. μέγιστα κακὰ τοῖς ἀνθρώποις διετίθεσαν οἱ δαίμονες. ἐντεῦθεν δὲ πολλοὶ ὡς εἰκὸς συνεζήταζον πρὸς ἀλλήλους· τίνας ἔνεκεν ταῦτα ποιοῦντων ἀνέχεται ὁ θεός; βουλευθεὶς οὖν ἅπασιν ὁ

κύριος δείξει καὶ ἦντινα τὴν ἀρετὴν κατὰ τῶν ἀνθρώπων οἱ δαίμονες ἔχουσιν καὶ ὅτι πολλῶ ἑλάττονα ἢ βούλονται τε καὶ δύνανται τοὺς ἀνθρώπους ἐργάζονται κακὰ τῆ τοῦ θεοῦ κωλυόμενοι δυνάμει, ἐπὶ μὴ ἀνθρώπων ταύτην παρέσχετο τὴν ἀπόδειξιν. ἐπέτρεψεν δὲ αὐτοῖς εἰς τοὺς χοίρους εἰσελθεῖν, ὥστε ἀπὸ ἐκείνων τὴν τε ὄργην φανῆναι τῶν δαιμόνων καὶ τὴν δύναμιν· καὶ οἱ τοσοῦτους χοίρους συντόμως ἀφανίσαντες οὐκ ἀδύνατοι τὰ αὐτὰ διατιθέσθαι τοῖς ἀνθρώποις καθέλκοντες αὐτοὺς καὶ πάντα πράττειν πρὸς αὐτοὺς ἄπερ βούλονται. 44 Mt 8, 34 Παρεκάλεσαν τοῖνυν ἐφ' ἑτέρους μεταβῆναι τόπους ὡς οὐκ ἄξιοι ὄντες τοσοῦτον ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς οἰκείας ἔχειν χώρας, δείσαντες μήπου τι καὶ μεῖζον πάθωσιν ἀπὸ τῆς τοῦ παρόντος δυνάμεως τῶν οἰκείων ἀμαρτημάτων ἕνεκεν.

45 Mt 9, 5 Κατὰ μὲν τὴν προφορὰν ὁμοίως εὐκόλα ἀμφοτέρᾳ ἐστὶν εἰπεῖν· ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· βλάσφημόν με νομίζετε ὡς ἐπαγγελλόμενον ἂ μὴ δύναμαι. οὐκοῦν εἰ μεγαλαυχίας τὴν φωνὴν ὑπολαμβάνετε εἶναι, τί νενόμισται ὑμῖν εἶναι εὐκολώτερον ἐπαγγεῖλασθαι τῶν ἀμαρτημάτων τὴν συγχώρησιν ἢ τῆς παραλύσεως τὴν θεραπείαν; ἀλλὰ μὴν τοῦτο χαλεπώτερον εἰπεῖν τῷ μὴ δυναμένῳ, ἐγγύθεν τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ τῶν ἀκουόντων λαβεῖν τὸν ἔλεγχον δυναμένων. ὅσω γὰρ ὑπ' ὄψεσι τὴν θεραπείαν πιστεύειν συμβαίνει, τοσοῦτῳ ῥάδιόν ἐστι τοῦ φθεγγομένου λαβεῖν τὴν ἀπόδειξιν, εἴτε δυνάμενος ἐπαγγέλλεται δικαίως εἴτε καὶ ψεύδεται ταῦτα ὑπισχνούμενος ἂ ἀδυνατεῖ ποιεῖν. Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· βλάσφημόν με νομίζετε ὡς ἐπαγγελλόμενον ἂ μὴ δύναμαι ἤγουν τῶν ἀμαρτημάτων τὴν ἄφεσιν· οὐκοῦν εἰ μεγαλαύχου τὴν φωνὴν ὑπολαμβάνετε εἶναι, τί νενόμισται ὑμῖν εὐκολώτερον ἐπαγγεῖλασθαι τῶν ἀμαρτημάτων τὴν συγχώρησιν ἢ τῆς παραλύσεως τὴν θεραπείαν; ἀλλὰ μὴν τοῦτο χαλεπώτερον εἰπεῖν τῷ μὴ δυναμένῳ, τῶν ἀκουόντων ἐγγύθεν λαβεῖν τὸν ἔλεγχον τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ δυναμένων, ἄτε ὑπ' ὄψεσι οὐσης τῆς θεραπείας. ὥστε δὲ μὴ νομίζειν ὑμᾶς, ὅτι ὑπισχνούμαι τὸ ἀθέατον τοῖς ἀνθρώποις, ὁ καὶ μὴ παρέχοντα λαθεῖν δυνατόν, ὁ δύσκολον ἐπαγγεῖλασθαι τῷ μὴ δυναμένῳ, τοῦτο λέγω τε καὶ ποιῶ, ὥστε ἐντεῦθεν ὑμᾶς λαβεῖν τὴν ἀπόδειξιν δυνάμεως τῆς ἐμῆς. 46 Mt 9, 8 Θεῖον τὸ πρᾶγμα γινώσκουσιν, τὸν δὲ ποιήσαντα ὀρώσιν ἄνθρωπον. διὰ τοῦτο ὡς δωρεὰν θεοῦ καὶ οὐχ ὡς αὐτοῦ δύναμιν θαυμάζουσιν. 47 Mt 9, 14-17 Ὡσπερ, φησὶν, εἰ ῥάκος ἄγναφον ἐπιβληθείη ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ, τῆ σιγηλῷ στερεότητι κάκεινο διαρρήγνυσιν, οἶνός τε νέος εἰς ἀσκούς ἐμβληθεὶς παλαιοὺς τῆ οἰκείᾳ θερμότητι τοὺς ἀσκούς διαρρήγνυσιν, οὐ δυνατόν αὐτοὺς τοῖς παλαιοῖς δουλεύειν νόμοις· ὑμεῖς μὲν γὰρ τοῖς <παλαιοῖς> εἰκότως ἀκολουθοῦντες ἔθεσι τὰς Μωσέως νηστείας φυλάττετε, οὗτοι δὲ ἐπειδὴ καινὰ τινα καὶ παράδοξα νόμιμα παραδίδόναι μέλλουσι τοῖς ἀνθρώποις, ταῦτα μὲν οὐδαμῶς ἀναγκάζονται φυλάττειν. κατὰ καιρὸν δὲ μετὰ τῆς λοιπῆς ἀρετῆς καὶ τὴν νηστείαν ἐπιδείξονται, οὐκ ἀνάγκη νομίμοις τισὶ καὶ ἔθεσι παλαιοῖς ὡς ὑμεῖς αὐτὴν φυλάττοντες· καὶ γὰρ ἡ τῶν ἐν νόμῳ νηστεία τούτῳ διενήνοχεν τῶν ἐν τῇ χάριτι νηστευόντων, ὅτι οἱ μὲν ὠρισμένας εἶχον τὰς νηστείας ἅς καὶ νηστεύειν πάντως αὐτοὺς ἐχρῆν καὶ μὴ βουλομένους, οἱ δὲ γνώμη μᾶλλον κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς νηστεύουσιν ἀρετῆς αἰρέσει μετιόντες αὐτήν. εἰ δὲ καὶ ὠρίσθαι ὁ τῶν τετταράκοντα δοκεῖ καιρὸς δι' ὑπόμνησιν τῶν κυριακῶν, ἀλλὰ καὶ ταύτην γνώμης μᾶλλον τὴν νηστείαν μετίομεν. 48 Mt 9, 15 Καὶ τοῦτο μὲν εἰκότως εἶπεν, ὥστε καὶ τὴν μεγαλαυχίαν αὐτῶν καθελεῖν καὶ δεῖξαι, ὅτι μὴ πρὸς τρυφήν καὶ ἄνεσιν τοὺς οἰκείους χειραγωγεῖ μαθητάς, καιρὸς δέ τις μεθ' ὃν ἐπιδείξονται τὴν ἀνδρείαν ἑαυτῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς καρτερίαν· δεικνύων δὲ λοιπὸν καὶ τὸ διάφορον τῶν

μαθητῶν πρὸς αὐτούς, ὅτι τέως μηδεμία ἀνάγκη ὁμοίως αὐτοῖς, καὶ οὗτοι νηστεύσουσί φησιν.

49 Mt 10, 5 Ἐπειδὴ δὲ ἐν μέσῳ τῆς Ἰουδαίας ἦσαν αἱ πόλεις τῶν Σαμαριτῶν, δι' ὧν ἔδει διελθεῖν, εἶπεν· μὴ εἰσέλθητε, ἀλλ' ἔξωθεν αὐτῶν διαβαίνετε· αἱ δὲ τῶν ἔθνῶν ἔξω ἦσαν, δι' ὅ εἶπεν· εἰς ὁδὸν ἔθνῶν μὴ ἀπέλθητε. Οἱ Σαμαρεῖται πόλεις κατῶκουν ἐν μέσῳ τῆς Ἰουδαίας, δι' ὧν ἀναγκαῖον ἦν τοὺς ἀποστόλους πορεύεσθαι. διὸ καὶ ἐκώλυεν αὐτοὺς μὴ εἰσελθεῖν καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν· μὴ εἰσέλθητε· ἐπὶ δὲ τῶν ἔθνῶν οὐκ εἶπεν· μὴ εἰσέλθητε, ἀλλὰ μὴ ἀπέλθητε. 50 Mt 10, 7 Διὰ τῆς σαρκώσεως ἦν ἐγγίσασα καὶ αἰεὶ μὲν ἦν ἐγγὺς Χριστὸς ὁ θεός. 51 Mt 10, 16 Αὕτη γὰρ ἡ περιστερὰ κἂν τοὺς νεοττοὺς τις ἀφέλη, αὐθις ἐπὶ τοῦ τόπου νεοττεύει. οὕτως, φησίν, καὶ ὑμεῖς ἐπιβουλευόμενοι παρὰ τῶν ἐναντίων μὴ ἀφίστασθε· μένετε δὲ παρ' αὐτοῖς ἄχρις ἂν τινὰς ἐπὶ τὸ κρεῖττον τῇ διδασκαλίᾳ μεταβάλλητε. Ἐάν τις τῆς περιστερᾶς ἀφαιρῆται τοὺς νεοσσούς, ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ πάλιν νεοττεύει. διὸ καὶ ὑμεῖς, φησίν, ἐπιβουλευόμενοί τε καὶ διωκόμενοι μένετε ἐν τῇ ἐμῇ πίστει καὶ μηδ' ὅλως ἀφίστασθε. καὶ ὥσπερ ὁ ὄφις φεύγων καὶ κρύπτων ἑαυτὸν σώζεται, οὕτω καὶ ὑμεῖς φεύγοντες τοὺς μέλλοντας ἀναιρεῖν ὑμᾶς ζήσεσθε. 52 Mt 10, 21–23 Τοῦτο εἶπε πρὸς τὸ μὴ δάκνεσθαι αὐτοὺς λοιδορουμένους. 53 Mt 10, 24 Ὑπὲρ τὸν ὄντως διδάσκαλον αὐτοῦ τῇ φύσει οὐκ ἔστιν μαθητῆς· οὐδέποτε γὰρ ὑπερβήσεται τὸ φύσει ὄν ὁ θέσει πρὸς τοῦτο ὁμοιούμενος, ἀλλὰ τέλος αὐτοῦ ἀκρότατον ἢ ὁμοίωσις. διὰ τοῦτο καὶ ἕνα φησίν εἶναι τὸν καθηγητὴν, ἑαυτὸν εἶναι λέγων τὸν καθηγητὴν· οἱ γὰρ ἐν ἀνθρώποις διδάσκαλοι τύπος μᾶλλον ἢ ἀλήθεια, ὅτι μεταδίδωσιν ἕκαστος ὃ προλαβὼν εἴληφεν. διὸ καὶ ὑπερβαίη τις ἂν μᾶλλον οἰκειωθεὶς τῷ δεδομένῳ ἀγαθῷ. 54 Mt 10, 25 Ταύτης τῆς λοιδορίας οὐκ ἔστι μείζων, εἴγε ἄρχοντά με τῶν δαιμόνων εἶπον, ὧν οὐδὲν χεῖρον. Βεελζεβούλ δὲ καταπίνοντα μίας οἱ περὶ Ἀκύλαν ἐξέδωκαν ἢ ἄρχοντα νεκρῶν ὡς ἐν ταῖς Βασιλείαις εὔρομεν. 55 Mt 10, 26 Τάχα καὶ περὶ τοῦ καιροῦ ἐκείνου λέγει, ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν. 56 Mt 10, 28 Διὰ δὲ τῆς γεέννης τὸ διηνεκὲς τῆς κολάσεως ἐδήλωσεν, γέενναν εἰπὼν ὡς ἀναμένουσιν δίκην τῶν διὰ γεννήσεως τὴν ἀπόδοσιν δεχομένων. καὶ τοῖς ὀνόμασι δὲ πολλὴν ἔδειξε τοῦ τρόπου τὴν διαφορὰν, ἐνταῦθα μὲν ἀποκτεννόντων εἰπὼν, ἐκεῖ δὲ ἀπολλυμένων οὐδέ ἔστιν ἔτι <σωτηρία>.

57 Mt 11, 2–3 Ἔτεροι δὲ φασιν· ὅτι μὴ ἀγνοῶν μηδὲ μαθεῖν βουλόμενος τοὺς μαθητὰς ὁ Ἰωάννης ἀπέστειλεν, οἷμαι δῆλον εἶναι καὶ τῷ ποσῶς γοῦν ταῖς θείαις ἐνεσχηκότες γραφαῖς· τοῦτο γὰρ ἔργον ἦν αὐτοῦ τὸ δεῖξαι πᾶσι παρόντα τὸν Χριστόν. εὐήθης δὲ κάκεινο, ὅτι μέλλων ὁ Ἰωάννης διὰ τοῦ θανάτου πρὸς τοὺς τετελευτηκότας χωρεῖν τούτους ἀπέστειλεν ἐρωτᾶν, εἰ αὐτὸς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ μέλλων καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ θανάτου κρατούμενους ἐλευθεροῦν ὥστε κάκεινοις εὐαγγελίσασθαι· ὁ γὰρ εἰπὼν ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου σαφῶς <ἦδει> τὸ πάθος ὑπὲρ πάντων μᾶλλον προσάγεσθαι τῷ θεῷ. ὅλως δὲ εἶπερ ἠπίστατο αὐτὸν εἶναι τὸν Χριστόν, οὐδὲν ἠγνόει τῶν κατὰ τὸν <Χριστόν>· ἦδει γὰρ ἀκριβῶς ὅσα δι' αὐτοῦ γενήσεται τοῖς ἀνθρώποις καλά, ἃ καὶ λέγοντα τοῖς ἀνθρώποις διαφόρως ἔστιν ἰδεῖν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ῥηθέντων περὶ αὐτοῦ τοῖς εὐαγγελισταῖς. πῶς οὖν κάτοπτον τὸν Ἰωάννην, ὃς τοσαύτην εἶχε τὴν γνῶσιν περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς πολλὰ μὲν εἶπεῖν περὶ αὐτοῦ, δεῖξαι δὲ αὐτὸν καὶ παρόντα νῦν μετὰ τὴν μαρτυρίαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ῥημάτων ἐκείνων, ἀγνοεῖν τὰ κατὰ τὸν Χριστόν, ὑπονοεῖν <δὲ> καὶ βούλεσθαι μαθεῖν παρ' αὐτοῦ; ὃ δὴ καὶ αὐτὸ πάλιν οὐκ

ἀκόλουθον· οὐδὲ γὰρ ἂν τις τοσοῦτο πράγμα βουλόμενος μαθεῖν αὐτῶν τινι τῶν περὶ <αὐτὸν> καθ' ἑαυτὸν ἐχρήσατο μάρτυρι καὶ διδασκάλῳ. πρὸς τούτοις δὲ ὁ παρῶν βίος πολιτείας καιρός, μετὰ δὲ τελευταίην κρίσιν καὶ κόλασιν. πλὴν ὁ τοῦ Χριστοῦ θάνατος οὐκ ἔλυσεν τῶν προτετελευτηκότων ἀμαρτήματα· τὸ γὰρ εἰρημένον, ὅτι πύλαι χαλκαὶ καὶ μοχλοὶ σιδηροὶ συνεθλάσθησαν, διὰ τοῦτο ἐλέχθη, ἐπειδὴ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ τότε πρῶτον ὀφθέντος ἀθανάτου ἐδείχθη ὁ θάνατος ἀνηρημένος. τί οὖν; ἡδικήθησαν οἱ πρὸ τῆς παρουσίας Χριστοῦ; οὐδαμῶς. ἤρκει γὰρ αὐτὸ εἰς τὸ σωθῆναι τὸ μὴ εἰδωλολατρεῖν, ἀλλὰ τὸν ἕνα μόνον καὶ ἀληθῆ σέβειν θεόν. νῦν δὲ οὐκ ἄρκει τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ γνώσεως δεῖ. οὐκοῦν οὐ δεῖ εἰπεῖν, ὅτι ἐν ἅδῃ τίς ἐξομολογήσεται σοι, ἐπεὶ πάντες ἐκεῖ μετανοοῦσι καὶ οὐδεὶς τιμωρεῖται. 59 Mt 11, 11 Ἄν μὲν κατὰ τὴν γέννησιν τὴν ἐκ γυναικὸς κρίνηται Ἰωάννης πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, πάντων εὐρεθήσεται μείζων, μόνος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς πνεύματος ἁγίου πλησθεὶς ὡς σκιρτῆσαι μὲν αὐτόν, μετασχοῦσαν δὲ τούτου προφητεῦσαι καὶ τὴν μητέρα· ἐὰν δέ γε συγκριθῆ κατ' αὐτὸ τοῦτο τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μετέχειν μέλλουσιν τοῦ πνεύματος, εὐρεθήσεται, <φησὶν>, ἐλάττων καὶ τοῦ πάντων ἐλάττονος, ἵνα εἴπῃ τῶν μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ἀναγεννωμένων εἰς ἀφθαρσίαν, ὅτι οὐπω τοσαύτης μετέσχε χάριτος, ὥστε μὴ γεύσασθαι θανάτου. ἡ δὲ τότε τοῦ πνεύματος περιουσία τοσαύτη περὶ τοὺς ἀνθρώπους ἔσται, ὥστε μηδὲ τὸν ἐλάττονος μετεσχηκότα δυνηθῆναι θανάτῳ λοιπὸν ὑποπεσεῖν. 61 Mt 11, 14 Ὡσπερ Ἡλίας πρὸς τῇ συντελείᾳ τοῦ παρόντος βίου ἐλεύσεται τὴν μέλλουσαν ἐμοῦ κηρύττων ἐπιφάνειαν ἐξ οὐρανῶν ἐσομένην, οὕτως δὲ καὶ οὗτος τέλος δούσ τοῖς παλαιοῖς τὴν ἐμὴν εὐηγγελίσατο παρουσίαν, ἐφ' οὗ καινὴ τις καὶ ἐν τύπῳ τῶν μελλόντων ἢ κατάστασις γίνεσθαι μέλλει. 62 Mt 11, 19 Οἱ πρὸς τὸ ἀληθὲς ὀρώντες, φησὶν, ἀπεδέξαντο τὴν Ἰωάννου καὶ Χριστοῦ ἀγωγὴν ὡς μετὰ σοφίας τῆς τῶν βίων ἐναλλαγῆς οἰκονομηθείσης πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὀρώντων· αὐτὸ γὰρ τοῦτο σοφίαν καλεῖ, τὰ σοφῶς γεγονότα· καὶ γὰρ εἰ καὶ μὴ Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, μήτε διὰ τῆς Ἰωάννου νηστείας καὶ τοῦ ἐρημικοῦ βίου, μήτε διὰ τῆς συγκαταβατικῆς διαίτης καὶ οἰκονομικῆς πολιτείας αὐτοῦ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, ἀλλ' οὖν αὐτὸς ὁ πάντα σοφῶς ἐκτελῶν τῷ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν συντελούντων εἰς ὄνησιν καὶ σωτηρίαν αὐτῶν ἐδικαιώθη ἀπ' αὐτῶν. καὶ οὐκέτι λοιπὸν ἔχουσιν αὐτῷ ἐγκαλεῖν· πάντα γὰρ ἐξεπλήρωσε τὰ αὐτοῦ μηδὲ σκιάν αὐτοῖς ἢ ἀγνωμοσύνης ἢ ἀχαριστίας καταλιπών. 63 Mt 11, 25 Σοφοὺς λέγει τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ ἢ ὅτι σοφοὶ ἦσαν τοῦ κακοποιῆσαι· νηπίους δὲ τοὺς ἀποστόλους. 64 Mt 11, 27 Εἰ πάντων ἐστὶ δεσπότης, μεμπτέοι οἱ μὴ ὑπακούσαντες καὶ ἐπεγνωκότες τὸν πάντων κύριον. 65 Mt 11, 27 Δεικνὺς καθόλου τῆς τε φύσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἀξίας τὴν ἰσότητά καλῶς ἐπήγαγεν τὸ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι· ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ἄνω πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις, τὴν οἰκείαν γνώσιν εἰσάγων ἐνταῦθα ἐπ' ἴσης τῷ πατρὶ τὸ πᾶσιν ἄγνωστον καὶ ἑαυτὸν εἶναι ἀπεφήνατο, εἴπερ δὴ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἀποκαλύπτει οἷσπερ καὶ βούλεται. ἐπήγαγεν τὸ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι, τὸν πατέρα λέγων ὡς διὰ πάντων καὶ τοῦ ἀκαταλήπτου φανῆναι τὴν ἰσότητά καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ γνωρίζειν, τοῦ μὲν πατρὸς τὸν υἱὸν ἀποκαλύπτοντος, τοῦ δὲ υἱοῦ τὸν πατέρα, οἷς βούλεται. 67 Mt 11, 28–30 Πῶς οὖν ὅτι καὶ αὐτὸς πολλὴν ἀπαιτεῖ τὴν ἀκρίβειαν; οὐπω πείραν εἰλήφατε τῶν ἐμῶν καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ταῦτα νομίζετε. εἰ δὲ ὑποβαίητε τὸν ζυγὸν τὸν ἐμὸν καὶ πιστεύσατε τοῖς παρ' ἐμοῦ δεδομένοις, εὐρήσετε πλείστην οὔσαν τῶν παρ' ἐμοῦ τε καὶ Μωσέως τὴν διαφοράν· παρ' ἐμοῦ γὰρ ἀνεξικακία καὶ χρηστότης πολλή· πόσον γὰρ ὄγκον ἀμαρτημάτων ὀρῶν φόνους καὶ μονουχίαν καὶ τὰ τούτων ἀπορρητότερα <μακροθυμῶ> καὶ ἀνέχομαι τῶν <δρασάντων> οὐκ ἀπογινώσκων

αὐτῶν, ἀλλὰ περιμένων, εἴ ποτε μεταμεληθεῖεν μεταβαλλόμενοι γε τὸν τρόπον, εὐθύς ἀφήμι ἀμνηστείαν ἀπάντων ὁμοῦ χαριζόμενος αὐτοῖς, ὁ δὲ νόμος οὐχ οὕτως, ἀλλ' εὐθύς ὡς ἤμαρτε καὶ κολάζει τὸν ἡμαρτηκότα μεταμέλειαν οὐκ εἰδὼς ἀπὸ τῶν ἐξῆς προλαβόντα ἀφιέναι οὐκ ἐπαγγελόμενος. πάλιν ἐγὼ τὴν διάθεσιν ἀπαιτῶν οὐ τοσοῦτον περὶ τὴν τῶν γινομένων ἐξέτασιν ἀσχολῶ, ὅσον ἀρκοῦμαι ψυχῇ γνησίᾳ γνώμῃ τὸ καλὸν αἰρουμένη. ὁ δὲ νόμος καὶ ἐπὶ τοῖς μικροῖς κόλασιν ἐπάγει καὶ κατάρρα τοὺς παραβαίνοντας ὑποβάλλει. ὁ μὲν οὖν ζυγὸς χρηστὸς διὰ τὴν συγχώρησιν, τὸ δὲ φορτίον ἐλαφρόν, ὅτι οὐ πλῆθος νομίμων καὶ παρατηρήσεις διάφοροι, ἀλλ' αἰρέσεις ψυχῆς· καὶ πρὸ τοῦ καλοῦ τὸ κρεῖττον μετ' ἀληθείας ἐλέσθαι καὶ τῆς θείας διαθέσεως.

68 Mt 12, 29 Οἰκίαν ἐνταῦθα τὴν γῆν λέγει, σκευὴ δὲ τοὺς ἀνθρώπους, οὐκοῦν ἐπειδὴ σκευὴ τῶν δαιμόνων καὶ τοῦ διαβόλου γεγόνασιν οἱ ἄνθρωποι διὰ τῆς κακίας ὑπὸ τὴν ἐκείνου καταστάντες ἐξουσίαν, ἀδύνατον ἦν ἀφαιρεθῆναι τοὺς δαίμονας τὴν οἰκίαν κτήσιν, ἀλλ' ἢ πρότερον αὐτῶν ἠττηθέντων καὶ δεσμῶν περιβληθέντων εἰς τὸ μὴ δύνασθαι αὐθις ὑπὲρ τῶν ἰδίων διαμάχεσθαι κτημάτων. τοῦτο δὲ ὑπὸ τῶν δαιμόνων οὐκ ἂν ποτε ἐγένετο. 69 Mt 12, 33 Εἰ δὲ ταῦτα, φησίν, ἐπιτίμησις ἀλόγιστος εἶναι δοκεῖ καὶ οὐ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀληθῶς εἶναι τὸ βλασφημούμενον, τῷ δαίμονι τὸ ἔργον ἐπιτρέψαντες ἅπαξ εἶπατε καὶ αὐτὸ τὸ γινόμενον εἶναι καλὸν ἢ κακὸν φάσκετε τὸ γινόμενον; εἰ δὲ τοῦτο οὐ φατέ (κάκιστον γὰρ ἀνθρώποις ὑπὸ δαιμόνων κρατεῖσθαι, καλὸν δὲ τὸ τοὺς δαίμονας ἀπελαύνεσθαι τῶν ἀνθρώπων), πῶς δυνατόν ἔργον οὕτω καλὸν ἐπιγράφειν τοῖς δαίμοσι, οὐς οὐκ ἂν ποτε εἶποιτε μὴ σφόδρα εἶναι κακοὺς; γνώρισμα γὰρ φύσεως δένδρου καρπός. 70 Mt 12, 34 Ὡ, φησίν, πάντων ἀνθρώπων πονηρότατοι καὶ κατὰ μηδὲν τῇ πονηρίᾳ τῶν ἐχιδνῶν ἀφεστηκότες, οὐ θαυμαστόν, εἰ μηδὲν φθέγγεσθε ἀγαθόν· ἔπεται γὰρ τῇ διαθέσει τῆς ψυχῆς τὰ ῥήματα· ἀλλὰ πῶς εὐφημα φθέγγεσθε τὰ χεῖρω προηρημένοι καθάπαξ καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ἐκκλίνοντες; 71 Mt 12, 46–50 Ταῦτα εἶπεν οὐκ ἀποδοκιμάζων τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς, ἀλλὰ δεικνύς, ὅτι πάσης σωματικῆς συγγενείας προτιμᾷ τῆς ψυχῆς τὴν οἰκειότητα· πρὸς γὰρ τὸν οἰόμενον ὡς ἐπὶ τι σπουδαιότερον αὐτὸν καλεῖν τῶν οἰκείων τὴν ὁμιλίαν ἀναγκαῖον ἦν τοῦτο εἰπεῖν, ὁμοῦ καὶ εἰς διδασκαλίαν τῶν παρόντων· ὡς γὰρ αὐτὸς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς· ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ οὐκ ἔστι μου ἄξιος, οὕτως νόει μοι τὸν Ἰησοῦν προκρίνοντα τοὺς μαθητὰς ὑπὲρ μητέρα καὶ ἀδελφούς. 72 Mt 13, 11 Ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταί, τίνας ἔνεκεν διὰ παραβολῶν ποιεῖται τὴν διδασκαλίαν. ὁ δὲ ἐνδεικνύμενος διὰ τὸ τῶν ἀκούοντων ἀνάξιον ὑμῖν φησιν γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται, ἵνα εἴπη, ὅτι ὑμεῖς ἄξιοι ὄντες πάντα μαθεῖν τὰ πρὸς διδασκαλίαν συντείνοντα μαθήσεσθε καὶ τῶν παραβολῶν τὴν σαφήνειαν. πρὸς δὲ τούτους μετὰ παραβολῶν λαλεῖ, ἐπεὶ μηδὲ ἄξιοι μαθεῖν εἰσι διὰ τὴν κακίαν τοῦ τρόπου. εἶτα διὰ τῆς προφητικῆς φωνῆς τὴν κακίαν αὐτῶν ἐλέγχει ὡς πόρρωθεν κηρυττομένην καὶ παρὰ πᾶσιν ἀδομένην μικροῦ τοῖς προφήταις. 73 Mt 13, 13 Διὰ δύο τούτων ἔνεκεν πολλάκις ἔθος αὐτῷ κεχρηῆσθαι ταῖς παραβολαῖς, ἢ διὰ τὸ περὶ πραγμάτων λέγειν ἀφανῶν, ὥστε τῇ παραβολῇ φανερὰ ποιῆσαι τὰ ἄδηλα καθὼς δυνατόν, ἢ διὰ τὸ τῶν ἀκούοντων ἀνάξιον, ὅταν μηδὲν ὄφελος αὐτοῖς ἀπὸ τῶν λεγομένων γίνηται. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα τρίτη τῆς παραβολῆς αἰτία, τὸ ἐπ' ἐλέγχῳ λέγοντά τι πολλάκις τῶν ἀκούοντων ἐκλύειν τῇ παραβολῇ τῶν ἐλέγχων τὸ αὐστηρόν, οἷον ὅταν λέγῃ τὸ κατὰ τὸν ἀμπελῶνα καὶ ὅτι κακοὺς κακῶς ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, τὸν δὲ ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις· ταῦτα γὰρ πρὸς Φαρισαίους λέγων σαφῶς ἔφυγε τὸ τραχὺ τῶν ῥημάτων.

74 Mt 13, 33 Ἀλεύρου σάτα τρία Ἑλληνας, Ἰουδαίους, Σαμαρείτας φησίν· τούτοις τοῖς τρισὶν ἐμβληθεῖσα ἡ ζύμη μίαν τῶν ὄλων τὴν φύσιν εἰργάσατο καὶ τὴν πύοτητα· εἰς ταῦτα γὰρ τοὺς ἀνθρώπους μεμερισμένους ἡ ἐμὴ διδασκαλία ἐν τῇ πράξει <ἐποίησεν>· οὕτως καὶ ὁ ἀπόστολός φησιν· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὐκ Ἑλλην οὐκ Ἰουδαῖος καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀλεύρου σάτα τρία Ἑλληνας καὶ Ἰουδαίους καὶ Σαμαρείτας ὀνομάζει· τούτοις τοῖς τρισὶν ἐμβληθεῖσα ἡ ζύμη ἐν φύραμα τὴν φύσιν πάντων εἰργάσατο. 75 Mt 13, 44–46 Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ἀλλοτρίων πάντῃ τῆς εὐσεβείας ἐξαίφνης κατὰ θεῖαν χάριν ἐγνώσαν τοῦ Χριστοῦ τὸ μέγεθος ὡς πάντων καταφρονῆσαι τῶν παλαιῶν καὶ πρὸς ταύτην μόνον ἰδεῖν ὡς ἀληθείας καὶ σωτηρίας πρόξενον αὐτοῖς γενέσθαι δυναμένην, τοῦτό φησιν (ἦτοι τοῦ θησαυροῦ). εἶτα ἐπάγει πάλιν, ὅτι πολλοὶ δὲ καὶ σφόδρα περὶ τὴν εὐσέβειαν ἐσπουδακότες ἐγνωκότες τοῦ κηρύγματος τὸ μέγεθος τῶν παλαιῶν ἀποστήσονται, οἷος ἦν ὁ Παῦλος, πολλὴν μὲν ὑπὲρ τοῦ νόμου τὴν σπουδὴν ἐπιδεικνύμενος, ἐπειδὴ δὲ ἐγνώ τούτου τὸ μέγεθος πάντων ὑπεριδῶν ἐκείνων ὡς αὐτὸν λέγειν ἄτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἤγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. καὶ πάλιν· πάντα ἐζημιώθην καὶ ἠγοῦμαι σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσω. διὰ μὲν τῆς ἀνωτέρας τοὺς ἀπὸ Ἑλλήνων τῇ εὐσεβείᾳ προστιθεμένους ἔοικε λέγειν, διὰ δὲ ταύτης τοὺς ἀπὸ Ἰουδαίων. ὅθεν αὐτοὺς ἐμπόρους ἐκάλεσεν ὡς ἂν τῇ μαθητεῖᾳ τοῦ νόμου περὶ τὴν εὐσέβειαν σπουδάζειν ἐπαγγελλομένους.

76 Mt 14, 1–12 Ἐτερος ἦν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερος δὲ ὁ τετράρχης υἱὸς ὧν ἐκείνου· ἐπὶ ἑννέα γὰρ τοῖς ἔτεσιν μετὰ τὸν Ἡρώδου θάνατον κατεσχηκός Ἀρχελάου τὴν ἀρχὴν, εἶτα ἀτίμως τῆς βασιλείας ἐκπεσόντος, διεῖλον εἰς τετραρχίας οἱ Ῥωμαῖοι τὴν βασιλείαν ἦτοι οὖν εἰς τέσσαρα μέρη, ὅθεν καὶ τετράρχης ἕκαστος αὐτῶν ὀνομάζεται. συνέβη δὲ καὶ Ἡρώδην τὸν τοῦ Ἡρώδου τοῦ βασιλέως υἱὸν ἕνα ἐκείνων γενέσθαι μέρος τινὸς ἄρχοντα καὶ αὐτόν, ὃς καὶ ἀποκεφαλίσας τὸν Ἰωάννην δίκας ἔδωκεν οὐκ εἰς μακρὰν, ὡς ἀκριβέστερον μαθεῖν ἀπὸ τῆς τοῦ Ἰωσήπου γραφῆς δυνατόν. τινὲς δὲ καὶ βασιλέα ἐκάλουν αὐτὸν εἴτε ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς συνηθείας εἴτε καὶ ἀδεέστερον ἔτι τῇ φωνῇ κεχηρημένων, ὅθεν καὶ ὁ Μάρκος ἀδιαφόρως αὐτὸν βασιλέα ἐκάλεσεν, τοῦ Λουκᾶ ὁμοίως τῷ Ματθαίῳ ἀπὸ τῆς ἀξίας τετράρχην αὐτὸν ὀνομάσαντος. ἡ μὲν οὖν αἰτία τοῦ φόνου, ὅτι τοῦ Ἡρώδου τὴν γυναῖκα τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ Φίλιππος δὲ ἐλέγετο ἀφελομένου ζῶντος ἔτι καὶ θυγατέρα ἔχοντος ἐξ αὐτῆς συνοικοῦντός τε αὐτῇ καὶ οὐκ ἐνεγκῶν τὸ μύσος ὁ Ἰωάννης ἠλεγχεν αὐτὸν ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ. ὁ δὲ τὸν μὲν ἐλέγχοντα οὐ φέρων, δεδιὼς δὲ τὸν ὄχλον, ὅτι μεγίστην εἶχεν περὶ αὐτοῦ δόξαν, ἀνελεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν καίτοιγε σφόδρα βουλόμενος, ἐγκαθεῖρξας δὲ αὐτὸν τῷ δεσποτηρίῳ τῶν γενεσίων αὐτοῦ τελομένων καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς Ἡρωδιάδος ὀρχησαμένης καὶ τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου μισθὸν τῆς ἀσεβοῦς πράξεως αἰτησαμένης ἐπλήρου παρευθὺς τὴν οἰκείαν ἐπιθυμίαν ὁ Ἡρώδης· κελεύει γὰρ τοῦ μακαρίου ληφθῆναι τὴν κεφαλὴν. πρόσχημα δὲ τῶν παρόντων ἐν ἐκάστου ὄρκου τῇ ἀνάγκῃ ἐποιήσατο λυπηθεὶς δὴθεν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῷ γίνεσθαι μέλλοντι. εἰ δὲ μὴ εἶπεν τοῦτο ὁ εὐαγγελιστής, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον, ὅτι ἐλυπήθη, οὐ θαυμάζειν προσῆκεν· ἔφην γὰρ πολλάκις, ὅτι τοῖς εὐαγγελισταῖς ἔθος ἅπαντα, ὡς ἐγένετο, λέγειν· τὰ γὰρ πράγματα, οὐ τὰς αἰτίας ἐρμηνεύειν οἰκεῖον ἐνόμιζον. ἀμέλει τῷ εἰπεῖν, ὅτι βουλόμενος αὐτὸν ἀποκτεῖναι τὸν ὄχλον ἐφοβήθη, ἐδήλωσε σαφῶς, ἦν Ἡρώδης εἶχε περὶ τούτου γνώμην, ἐπεὶ καὶ τοῦ ὄρκου μικρὸν φροντίσαι ἐξῆν αὐτῷ, ὡς πολλῷ χειρὸν εἰργάσασθαι φόνον ἀνδρὸς οὕτω δικαίου τολμήσας. Ἐτερος ἦν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερος δὲ ὁ τετράρχης υἱὸς ὧν ἐκείνου· ἐπὶ ἑννέα γὰρ τοῖς ἔτεσιν μετὰ τὸν Ἡρώδου θάνατον κατεσχηκός Ἀρχελάου τὴν

ἀρχὴν, εἶτα ἀτίμως τῆς βασιλείας ἐκπεσόντος, εἰς τετραρχίας διεΐλον οἱ Ῥωμαῖοι τὴν Ἡρώδου βασιλείαν εἰς τέσσαρα μερισθεῖσαν καὶ τετράρχης ἕκαστος αὐτῶν ὠνομάζετο ὡς τοῦ τετάρτου μέρος τὴν ἀρχὴν ἔχων. συνέβη δὲ καὶ Ἡρώδην τὸν τοῦ Ἡρώδου υἱὸν ἓνα ἐκείνων γενέσθαι μέρος τινὸς ἄρχοντα καὶ αὐτόν, ὃς καὶ ἀποκεφαλίσας τὸν Ἰωάννην δίκας ἔδωκεν οὐκ εἰς μακράν, ὡς ἀκριβῶς τὸν βουλόμενον ταῦτα πάντα μαθεῖν ἀπὸ τῆς Ἰωσήπου γραφῆς δυνατόν. οὐκ ἐψεύσατο τοίνυν ὁ εὐαγγελιστὴς οὔτε ἐκείνου τὴν τελευτὴν τοῦ Ἡρώδου εἰπὼν οὔτε περὶ τούτου διηγησάμενος, ἀλλὰ γὰρ καὶ τετράρχην εἰπὼν σαφῶς ἕτερον ὄντα παρ' ἐκείνων ἐδήλωσεν. καίτοι γέ τινων καὶ βασιλέα καλούντων αὐτὸν εἶτε ἀπὸ τῆς τοῦ πράγματος συνηθείας, εἶτε καὶ ἀδεέστερον ἔτι τῇ φωνῇ κεχρημένων, ὅθεν καὶ ὁ Μᾶρκος ἀδιαφόρως βασιλέα αὐτὸν ἐκάλεσε τοῦ Λουκᾶ ὁμοίως τῷ Ματθαίῳ ἀπὸ τῆς ἀξίας τετράρχην αὐτὸν ὀνομάσαντος, ὡς καὶ παρὰ τοῦ Ἰωσήπου σαφέστερόν ἐστι μαθεῖν, οὐ τὸν ἄνδρα λέγοντος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν πράξιν αὐτοῦ διηγουμένου ταύτην καὶ προστιθέντος ἔτι καὶ τὴν τιμωρίαν, ἣν ἔδωκεν ὑπὲρ τούτου. ἀκούων τοίνυν τοῦ κυρίου τὰ θαύματα καὶ σφόδρα εἰδώς, ὅτι δίκαιον ὄντα μάτην ἀνείλε τὸν Ἰωάννην, ὑπέλαβεν αὐτὸν ἐγγεγερμένον ἐκ νεκρῶν ταῦτα ποιεῖν. 77 Mt 14, 1 Ἐτερός ἐστὶν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς καὶ ἕτερος ὁ τετράρχης ὁ υἱὸς αὐτοῦ· μετὰ γὰρ τὸν τοῦ βασιλέως Ἡρώδου θάνατον εἰς τετραρχίας διεΐλον οἱ Ῥωμαῖοι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ὁ δὲ τούτου υἱὸς ἔν μέρος τῆς τετραρχίας εἶχεν. οὗτος δὲ ἦν ὁ τὸν πρόδρομον κατατομήσας καὶ διὰ τοῦτο δίκας ἔδωκεν οὐκ εἰς μακράν. 78 Mt 14, 25 Τετάρτην λέγει φυλακὴν τῆς νυκτὸς τὴν τριωρίαν τὴν μετὰ τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς νυκτὸς.

79 Mt 15, 1–6 Πάντως ἐσπούδαζον ἄλλο τι τοῦ κυρίου διδάξαντος αὐτοὺς ἅπαντα ὡς ἔτυχεν πράττειν πρὸς τὴν χρεῖαν συντελοῦντα τοῦ σώματος, μόνης δὲ ἐπιμελεῖσθαι σφόδρα τῆς ἀρετῆς. θεασάμενοι οἱ Φαρισαῖοι τοῦ νίπτεσθαι οὐ ποιούμενους φροντίδα ἐνεκάλουν, ὅτι μὴ μέλει τοῦ πράγματος αὐτοῖς· οὐδὲ γὰρ τοῦτο εἶποι τις, ὅτι σπουδὴ πάντως ἦν αὐτοῖς μὴ νιπτομένους ἐσθίειν. τί οὖν πρὸς τοῦτο ὁ κύριος· διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; δείκνυσι δὲ καὶ βαρύτερον ἐκεῖ τὸ ἔγκλημα οὐ τῷ λύειν αὐτοὺς ἐντολὴν θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τοιαύτῃ <χρησθαι> τοῦ θεοῦ γὰρ κελεύσαντος τιμᾶσθαι τοὺς γονεῖς παρὰ τῶν τέκνων καὶ οὕτως ὀφείλεσθαι αὐτοῖς τὴν τιμὴν ὡς καὶ τὸν μέχρι ρήματος εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνοντα τῶν παίδων θανάτῳ κατακρίνει, ὑμεῖς φατε, ὅτι ἐπὶ τοῖς τέκνοις ἢ τιμῆσαι τοὺς γονεῖς ἢ μὴ καὶ οὐδὲν ἄτοπον ἐρεῖ τῷ ἑαυτοῦ πατρὶ εἰπὼν ὁ γεννηθεὶς ἐξ αὐτοῦ, ὅτι ὅπερ ἂν λάβῃς ἐξ ἐμοῦ, τοῦτο δῶρον κομίζει καὶ χάριν, ὀφείλεται δέ σοι τιμὴ οὐδεμία πληροῦν οὐ βουλομένου. οὕτω ταῖς οἰκείαις παραδόσεσιν ἀτιμάζετε τοῦ θεοῦ μεγίστου δωρεάς. Τὸ παραδεδομένον ἐξ ἀρχῆς τοῖς Ἰουδαίοις ἔθος οὐκ ἀνήρουν οἱ ἀπόστολοι, ἀλλ' ἂν παρέλαβον παρὰ τοῦ σωτήρος ἐφύλαττον διδάγματα. Ἐν δὲ καὶ τοῦτο ἐτύγχανε τῶν τοῦ Χριστοῦ παραδόσεων τὸ ὡς ἔτυχε πράττειν τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος καὶ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι πλὴν ἀρετῆς. 80 Mt 15, 13–14 Φυτείαν ἐκάλεσεν ἠγνοημένην θεῶ τὰς παραφυάδας τῶν Φαρισαϊκῶν παραδόσεων τὰς φιλονείκως καὶ ἀκαίρως ἀπομενούσας τῷ γράμματι καὶ οὐκ αὐτὸν τὸν νόμον τὸν παρὰ θεοῦ δοθέντα. μὴ γένοιτο· μὴ γὰρ δὴ τούτῳ τὰς μυσσὰς γλώσσας καὶ θεομάχους οἱ Μανιχαῖοι προστεχνάσθωσαν. ἐπεὶ καὶ διὰ τοῦτο τυφλοὺς ἐκάλεσεν ὡς τῷ γράμματι τὸν ὀφθαλμὸν προσερείσαντας καὶ μὴ βουλομένους ἐπὶ τὸ πνεῦμα διαβλέψαι καὶ τὸν ἔνδοθεν νοῦν. 81 Mt 15, 13–14 Μανιχαῖοι δὲ βουλόμενοι δεικνύειν τὸν νόμον οὐκ εἶναι τοῦ πατρὸς τοῦ Χριστοῦ ταύτην κέχρηται τῇ μαρτυρίᾳ πλεῖστον ὅσον τῆς ἀληθείας ἀποσφαλέντες· οὐ γὰρ περὶ τῆς κατὰ νόμον λέγει διαγωγῆς, ἀλλὰ τῆς τῶν

Φαρισαίων αίρέσεως, οἱ ταῖς οἰκείαις ἐπινοίαις πλεῖστα ἐναντία τοὺς πειθομένους αὐτοῖς ἐξεπαίδευσαν, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ κύριος ἀνωτέρω φαίνεται σαφῶς ἐλέγχων αὐτούς. τοῦτο οὖν φησιν, ὅτι τὸ τούτων σύστημα οὐ παρὰ τοῦ πατρὸς καταστάν, ἀλλ' ἀνθρωπίνως συστάν ὑπεναντίως ταῖς τοῦ νόμου διατάξεσιν, ἃς ἔθετο διὰ Μωσέως τοῖς ἀνθρώποις ὁ πατήρ, λυθήσεται πάντως, κἂν μυρία μάχεσθαι δοκῶσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ μηδὲ τὸ ἐπόμενον αὐτοῖς πληθὸς φησιν προεῖτω ὑμᾶς· πλανῶνται γὰρ κάκεῖνοι ὡς εἰκός, ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ὑπὸ πλανωμένου τὴν ἀλήθειαν ἐκπαιδεύεσθαι· ὥστε τὸ ἀληθὲς δοκιμάζοντας ἀκριβῶς οὐ τῷ πλήθει προσέχειν προσήκεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν ὁμοίως γε κάκεῖνων καὶ τῶν διδασκόντων αὐτούς, προτιμότεραν ἀπάντων τὴν ἀλήθειαν εἶναι νομίζοντας. 82 Mt 15, 21–28 Ὁ δὲ κύριος ἰδὼν τῆς γυναικὸς τὴν πίστιν καὶ ὅτι ἀλλόφυλος ἦν ἀνεβάλλετο τῷ δοκεῖν τὴν θεραπείαν, ὁμοῦ μὲν Ἰουδαίους ἐνδεικνύμενος τὸ μὴ ἐπ' ἴσῳ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις τὴν θεραπείαν χαρίζεσθαι, ὁμοῦ δὲ καὶ τῆς γυναικὸς ἅπασι καταφανῆ τὴν πίστιν ἐργαζόμενος. ὅρα δέ, εἰ βούλει, διὰ πείρας αὐτῆς τὸ ἠγνωμονηκὸς καὶ τὴν πίστιν. τὸ μὲν γὰρ ἐλέσθαι καὶ ἐν κυνὸς τάξει καταλογισθῆναι τῷ κυρίῳ εὐλαβείας ἦν· τὸ δὲ οἰηθῆναι, ὅτι καὶ τὸ βραχύτατον αὐτοῦ τῆς δυνάμεως–τοῦτο γὰρ ψυχίον ὀνομάζει–ικανὸν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς παρασχεῖν τὴν ἴασιν πίστεως ὑπερβαλλούσης. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς λαιδορίας ἀρπάσαι τὴν οἰκείωσιν κα ποιήσασθαι ἀπόκρισιν συνέσεως εἶχε γνώρισμα. τί γὰρ φησιν; ὅτι χάριν ἔχω καὶ ἐν κυνὸς εἶναί σοι τάξει· τέως γὰρ οὐκ ἀλλοτρία, ἀλλὰ τις οἰκεία ἀπὸ τραπέζης ἐσθίουσα τῆς δεσποτικῆς, εἰ καὶ μὴ τοῦ ἄρτου, ἀλλὰ τῶν γούων ψυχίων. τοσοῦτος δέ σου τῆς τραπέζης ὁ πλοῦτος, ὥστε ἀρκεῖν μοι καὶ ψυχία πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν σπουδαζομένων. 83 Mt 15, 23–28 Ὅτε εἶδεν τοὺς συνηγόρους ἑαυτῆς ἀποτυχόντας ἢ γυνή, τότε πάλιν δι' ἑαυτῆς αἰτεῖ καὶ οὐκ ἀπέστη, ἀλλ' ὡς κυρίῳ λέγει βοήθει μοι, οὐ μὴν δεήθητι ὑπὲρ ἐμοῦ. εἶτα πάλιν φησιν ὁ σωτήρ· οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. καὶ κύνα μὲν καλεῖ τὴν ἐθνικὴν διὰ τὸ τῆς ζωῆς ἀκάθαρτον καὶ τὴν περὶ εἰδωλολατρίας λιχνείαν, τέκνα δὲ τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὸ δοκεῖν ἀνακεῖσθαι θεῷ, ἄρτον δὲ καλεῖ οὐ μόνον τὴν διὰ λόγων διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ σημείων τρέφουσαν τοὺς πιστούς. πρὸς κατάκριμα δὲ τῶν Ἰουδαίων προῆλθεν ὁ λόγος, ἐπεὶ δοθείσης αὐτοῖς τῆς ἐν κυρίῳ ζωῆς ὡς ἄρτου οὐ προσήκαντο. εἶτα οὐδὲ ὑβριζομένη ἀγανακτεῖ ἢ γυνή. τί οὖν ὁ σωτήρ; ἐφανέρωσε τὸ ἐξ ἀρχῆς οἰκονομούμενον τῆς ἀποκρίσεως· διὰ τοῦτο γὰρ ἀνεβάλλετο, ἵνα τοῦτο ἀναβοήσῃ τὸ ῥῆμα ἢ γυνή καὶ ἐπιδείξῃ αὐτὴν μυρίων οὔσαν στεφάνων ἀξίαν· οὐ γὰρ ὡς μὴ βουλόμενος δοῦναι αὐτῇ τὴν χάριν ὑπερετίθετο, ἀλλ' ἐκκαλύψαι αὐτῆς τὴν πίστιν προμηθεύμενος. τιμᾶ δὲ τοῖς ἐπαίνοις αὐτὴν τύπον ἐπέχουσιν τῆς ἐξ ἔθνῶν ἐκκλησίας. οὐκ εἶπε δέ· ἰαθήτω ἢ καὶ σου, ἀλλὰ· γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἡ δύναμις τῆς πίστεως αὐτῆς ἐξεβιάσατο τὴν θεραπείαν· εἰ δὲ καὶ πλειόνων ἀξία ἦν, ἀλλ' ὁ ἤθελε τοῦτο ἐδόθη αὐτῇ. 84 Mt 15, 28 Εἰ μὲν γὰρ εὐθὺς προσελθούσης τοῦτο ἔφη, χαρίζεσθαι μᾶλλον ἐδόκει· νῦν δὲ τῇ ἀναβολῇ ἀπὸ τῶν ῥημάτων τῆς γυναικὸς τούτου δειχθέντος καὶ ὁ ἔπαινος ἀκολούθως ἐπήγετο σύμφωνος ὦν τοῖς λεχθεῖσι καὶ ἡ θεραπεία προσεβεβαίου ἀμφοτέρα· καὶ Ἰουδαίοις μὲν κατηγορίας οὐκ ἀπελιμπάνετο πρόφασις, ὁ δὲ ἔλεγχος μείζων ἐγίνετο. 85 Mt 15, 34 Οὐκ ἀγνοοῦντος ἢ ἐρώτησις, ἀλλ' ἐπὶ τὴν αἴσθησιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ἐνάγοντος. 86 Mt 15, 34 Οὕτω τὴν βούλησιν συνῆκαν, ὅτι τὴν ἐπὶ ταῖς τροφαῖς αὔθις θαυματουργίαν ὑπὲρ τῆς πίστεως ὁ κύριος ἐβούλετο παρασχέσθαι· καίτοι ἢ ἐπερώτησις εἰς τοῦτο αὐτὸ διανίστησιν ὡς ὁ Ἰωάννης διδάσκει, τὸ πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι. καὶ μετ' ὀλίγα· ἐβούλετο γὰρ διαγυμνάζεσθαι τὴν τῶν μαθητῶν ψυχὴν εἰς τὸ πιστεῦναι τῇ θεῖα αὐτοῦ δυνάμει, ὅτι μὴ λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργοις τοὺς ἀκολουθοῦντας

ἐπαίδευεν. 87 Mt 15, 36 Διὰ τί ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις; ἐπειδὴ καὶ τῷ κυρίῳ τὸ πρέπον φυλάττεται καὶ τοῖς μαθηταῖς· θεὸν τε γὰρ διακονεῖσθαι πρέπει καὶ τοῖς διακονοῦσιν ἢ διακονία δόξα κατὰ τὸ οἰκεῖον τῆς μαθητείας τὴν λειτουργίαν ἀποτελοῦσι. καὶ τὸ διὰ μέσων τῶν ἁγίων εὐεργετεῖσθαι τοὺς ὑποδεεστέρους φυλάττεται καθάπερ ἐν ὑποπτώσει τινὶ μερικῇ. ὅρα δέ, ὅτι καὶ μέχρι τῆς χρείας ἢ μετάληψις, οὐχ ὥστε καὶ λαβόντας ἀπενέγκασθαι, καίτοι πολλῶν γενομένων λειψάνων. ἀγαθὸν δὲ καὶ τοῦτο σύμβολον πρὸς τὸ τῇ χρείᾳ μετρεῖν τὴν ἀπόλαυσιν καὶ μὴ πρὸς τὴν περαιτέρω τῆς χρείας πλεονεξίαν ἀπάγεσθαι. 88 Mt 15, 37–38 Διὰ τί ἐποίησε τὸ τῶν ἄρτων σημεῖον; πιστοποιῶν τὸν ὄχλον ἄλευρον τῆς Σαραφθίας.

89 Mt 16, 1–4 Ἐλέγχει αὐτῶν τῆς αἰτήσεως τὸ προπετὲς φάσκων· τὸν μὲν ἀέρα κατὰ τινὰ τάξιν κινεῖσθαι νομίζετε ὡς ἀπὸ σημείων ὑμᾶς διακρίνειν πότε μὲν εὐδία, πότε δὲ χειμῶν ἔσται, ἐπὶ δὲ τῶν σημείων τάξιν τινὰ μηδεμίαν εἶναι ὑπολαμβάνετε οὐδὲ καιροῦς τινας, ἐν οἷς ποιεῖν ἢ μὴ ποιεῖν θαύματα προσῆκε, ἀλλ' ἀπλῶς ἀτάκτως καὶ ἄνευ τινὸς λόγου τοιοῦτο γενέσθαι πράγμα, ὡς, ὁπότ' ἂν τις αἰτοῖ ἔπ' οὐδὲν χρήσιμον πειρασμὸν ἢ τὴν αἴτησιν ποιούμενος, δεῖν πάντως ὡσπερ ἐπὶ τινος παιγνιάς καὶ γίνεσθαι τὸ δοκοῦν τῷ αἰτοῦντι. 90 Mt 16, 6–7 Φυλάττεσθαι τοῖνυν τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν καὶ μὴ ὑπάγεσθαι τοῖς παρ' αὐτῶν λεγομένοις διδάσκει. οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. 91 Mt 16, 14 Ἰδίως Ἱερεμίαν ὑπειλήφασιν τὸν Χριστόν· ἴσως πᾶς διὰ τὸ γινώσκειν τὸν κύριον αὐτοφυῆ τὴν σοφίαν ἔχοντα καὶ διδασκαλίας ἄνευ παραπλησίον γέ τι τοῦτο καὶ περὶ τὸν Ἱερεμίαν ἠγεῖτο, ὅτι παῖς εἰς προφητείαν ἐξελέκτο καὶ χωρὶς ἀνθρωπίνης ἀγωγῆς ἀκολουθούσης προφήτου μείζονος προφήτης ἦν. 92 Mt 16, 18–19 Τοῦτο οὐκ ἴδιον Πέτρου μόνου, <ἀλλ' ἐπὶ> πάντας ἀνθρώπους ἐγένετο. ἀλλὰ πέτραν εἰρηκῶς τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ ἐπὶ ταύτῃ τὴν ἐκκλησίαν οἰκοδομήσειν ἀπεφήνατο, τῇ ἐπ' αὐτὸν ὁμολογία τε καὶ πίστει λέγων. διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὸν ταύτην ὁμολογήσαντα πρότερον τὴν φωνὴν ἀπὸ τῆς ὁμολογίας προσειπῶν περιῆψεν αὐτῷ καὶ ἐξουσίαν ταύτην ὡς ἂν προσεσομένην αὐτῷ, τὸ κοινὸν καὶ ἐξαιρετὸν τῆς ἐκκλησίας καλὸν ἐπ' αὐτοῦ λέγων μόνον· ὡς γὰρ ἀπὸ τῆς ὁμολογίας, ἢ κοινῇ τῶν πιστευόντων ἤμελλεν ἔσεσθαι, τὴν προσηγορίαν ἔθηκεν αὐτῷ, οὕτως καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας· ἐξαιρετὸν ἐπ' αὐτοῦ λέγει ὡς ἂν προσεσόμενον διὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ, δεικνὺς μὲν ἀκολουθῶς, ὅτι κοινὸν τοῦτο τῆς ἐκκλησίας καλόν, ἐπεὶ καὶ τὸ τῆς ὁμολογίας αὐτῇ κοινὸν πρὸς Πέτρον ἤμελλεν γίνεσθαι. τοῦτο οὖν φησιν, ὅτι παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἢ κλείς· ὡς γὰρ ἐὰν ἔχη τις πρὸς ταύτην, οὕτως ἔξει καὶ πρὸς τὰ οὐράνια πάντως· ὁ γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συντελῶν καὶ ταύτης εἰσγνωριζόμενος εἶναι τῶν οὐρανῶν ἐστὶ μερίτης καὶ κληρονόμος ὃ τε ταύτης ἀλλότριος ὅπως δήποτε καταστάς οὐδεμίαν ἔξει πρὸς τὰ οὐράνια κοινωνίαν. ταύτη τῇ φωνῇ μέχρι τοῦ δεῦρο κατακολουθοῦντες οἱ τῆς ἐκκλησίας ἱερεῖς τοὺς μὲν οὐκ ἀξίους ἐκβάλλουσιν, τοὺς δὲ ὡς ἀξίους διὰ μετανοίας γινομένους εἰσποιοῦσιν. 93 Mt 16, Ὅτε γὰρ εἶλον οἱ μαθηταὶ τὸ πνεῦμα, τότε τελείαν ἐδείξαντο τὴν περὶ τῆς τοῦ υἱοῦ θεότητος διδασκαλίαν ἐπιμαρτυροῦντος τοῦ πνεύματος διὰ τῶν γεγενημένων σημείων ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ἔδει δὲ τοῦτο λαθεῖν καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ αἰῶνος τούτου τοὺς κοσμοκράτορας, ἵνα παθῶν ὁ Χριστὸς καὶ ἀναστὰς ἀναμορφώσῃ ἐν ἑαυτῷ ἀνθρώπου ζωὴν καὶ ἀνακτίσῃ αὐτὴν εἰς τὸ ἀπαρχῆς τῆς φθορᾶς αὐτὴν ἀπαλλάττων. <αὕτη> σχεδὸν ἢ αἰτία τῆς παραγγελίας μηδέπω δεῖν λέγειν αὐτούς.

94 Mt 17, 10–11 Οὐκοῦν τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας ἔσται πρόδρομος περὶ τὸν τῆς συντελείας καιρόν, ὅτε καὶ ἀποκαταστήσει πάντα πρὸς ἐπίγνωσιν ἀληθῆ, πάντα τὸν πειθόμενον αὐτῷ ἀποκαθιστάς. οἱ δὲ γραμματεῖς ἀπατώντες τὸν λαὸν ἔλεγον, ὅτι πρὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἔρχεται Ἡλίας. καὶ περιεφέρετο ὁ λόγος οὗτος καὶ ἐν τῷ ἀπίρῳ δήμῳ, ὃ καὶ ἐρωτῶσιν νῦν οἱ μαθηταί· πῶς οὖν αὐτὸ λύει;

96 Mt 18, 18 Καλῶς ἐπήγαγε καὶ τὸ ὃ ἐὰν λύσητε, δεικνύς, ὅτι ἐὰν μεταμεληθέντας λύσωσιν, ἔχει τὴν ἰσχὺν τὸ γινόμενον ἅτε μιᾶς οὔσης ἐν οὐρανῷ καὶ γῆ τῆς ἐκκλησίας. τὸν ἐκ τῆς ἀμαρτίας δεσμὸν ὃ μὴ θελήσας ἑαυτοῦ λυθῆναι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀλλοτριώσεως τῶν ἀγίων ἐφελκυσάμενος, οὗτος ἀλλότριος καὶ τῆς ἐν οὐρανοῖς ἐκκλησίας καὶ κατὰ τοῦτο δεσμώτης καὶ παρ' ἐκείνη· ὡς εἶγε πρὸς τὴν λύσιν προθυμηθεῖ, καὶ τῆς τῶν ἀγίων λύσεως τύχη κυρωσάντων ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀγάπην ὡς ὁ Παῦλος ἐδίδασκεν, οἰκειὸς ἔσται καὶ τῇ κατ' οὐρανὸν ἐκκλησίᾳ, λελυμένος ἀπὸ δεσμοῦ τοῦ τῆς κρίσεως.

97 Mt 19, 23–26 Ἐπειδὴ ἀναστῆ μὲν αὐτὸς ἀπὸ τῶν νεκρῶν, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος κάθοδος διὰ τῶν ἐπιτελουμένων θαυμάτων ἀκριβῆ πᾶσι τῆς ἀναστάσεως ἐργάσεται τὴν πίστιν, τότε ὄψεσθε πολλοὺς ὑπὲρ τῶν μελλόντων ῥαδίως τῶν παρόντων ὑπερορῶντας. ὃ δὴ καὶ γέγονεν ὡς Λουκᾶς φησὶν ἐν ταῖς Πράξεσιν. 98 Mt 19, 29 Πρὸς τὸ καὶ ἀτελεύτητον λαβεῖν ζωὴν, ὃ ἔστιν ἐν ἀπολαύσει εἶναι αἰεὶ καὶ ἐν τρυφῇ καὶ τῶν ἀγαθῶν μηδέποτε στέρεσθαι· τοῦτο γὰρ ἡ ἀληθὴς ζωὴ, ἐπεὶ καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ ζῶσιν· πάντες γὰρ ἀνιστάμεθα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ἀλήκτοις βασάνοις ἔσσονται, ἐν θανάτῳ λέγονται εἶναι, οἷς πολλῷ βελτίων ὁ θάνατος τῆς τοιαύτης καταστάσεως.

99 Mt 23, 15 Πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐπιδείκνυσθε, φησὶν, ὥστε τινὰ τῶν ἀλλοτρίων τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν ἀγαγεῖν καὶ ποιῆσαι προσήλυτον· ἐπειδὴ δὲ τοῦτον τέλειον ποιήσητε καὶ τῆς εὐσεβείας οἰκειότατον, τότε διὰ τῶν ὑμετέρων πράξεων υἱὸν γεέννης αὐτὸν ἐργάζεσθε. 100 Mt 23, 23–24 Ἀκριβεῖς μὲν ἔστε, φησὶν, τὰς δεκάτας ἀπαιτεῖν ὡς μηδὲ τοῦ ἡδυσόμου ἢ τοῦ κυμίνου τῆς δεκάτης παραχωρεῖν, τῆς δὲ τοῦ δικαίου ἐπιμελείας οὐδένα ποιεῖσθε λόγον καὶ τῆς περὶ τὸν πλησίον ἀγάπης καὶ τοῦ βεβαίαν ἔχειν περὶ τὸ θεῖον τὴν πίστιν, ἅπερ δεῖ ποιεῖν καὶ οὕτως, εἰ ἄρα, τὰ μικρά. νῦν δὲ τούναντίον· περὶ μὲν τὰ εὐτελεῖ τοῦ νόμου ἄγαν ἀσχολεῖσθε ὡς φιλοκερδεῖς, ὅπερ ἔστι διυλιζέειν τὸν κώνωπα, τὰ δὲ μεγάλα παραπέμπεσθε, ὃ ἔστι τὴν κάμηλον καταπίνειν.

101 Mt 24, 12–15 Περὶ τῆς τοῦ κόσμου συντελείας ταῦτα εἰρησθαί φασιν, οὐ περὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων. τῆς δὲ ἀληθείας τῶν μετὰ πολὺ ἐκβησομένων χρόνων ἐγγύθεν τὴν ἀπόδειξιν παρεχόμενος μεθίστη τε ἐπὶ τὰ Ἰουδαίων καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ· οὐ γὰρ ταῦτα οὕτως ἐκβάντα ὡς Ἰησοῦς ἔφη θεασάμενοι καὶ περὶ τῶν εἰς ὕστερον εἰρημένων πιστεύειν ὡς ἐσομένων ἡμελλον εἰκότως. διὸ ἐπάγει, φησὶν, ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, καὶ τὰς τοῦ Καίσαρος εἰκόνας βδέλυγμα ἐρημώσεως καλέσας. 102 Mt 24, 29 Οἱ τὴν ἐκπύρωσιν εἰσάγοντες τοῦ κόσμου Ἑλλήνων σοφοὶ τὰ μὲν περὶ ἡλίου καὶ σελήνης εἰρημένα δέχονται, οὐκέτι δὲ καὶ τὴν ἐξ οὐρανοῦ τῶν ἀστέρων πτώσιν ὁμολογοῦσιν ὡς ἀγνοοῦντες τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν καὶ ὅτι πάντα τῷ θελήματι αὐτοῦ ἀκολουθεῖ. 103 Mt 24, 48–49 Τὸ μὲν οὖν λέγειν τὸν κακὸν δοῦλον, ὅτι χρονίζει, ὃ κύριος τέθεικε σημαίνων, ὅτι οὐκ ἄλλως ἀμαρτάνουσιν, ἀλλ' ἢ τῷ μὴ παρεῖναι τὸν κριτὴν μηδ' ὅλως ἔσεσθαι κρίσιν ἐννοεῖν

αυτούς· τὸ δὲ τύπτειν τοὺς συνδούλους λέγει τὴν μεγίστην γίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις βλάβην κατὰ ψυχὴν διὰ τῶν σφαλμάτων τῶν διδασκόντων.

104 Mt 25, 1–13 Δείκνυσιν ὡς οὐδὲ τὸ ἀρετῆς ἐπειλημμένον ἀσυμπαθῶς περὶ τοὺς ὑπηκόους ἔχειν ἄμεμπτον εἶναι ποιεῖ. ὅθεν ἀντιπαρεξετάζων αὐτοῖς τοὺς μετὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν περὶ ἑτέρους συμπάθειαν ἐπιδεικνυμένους, παρθένους μὲν τούτους κάκείνους ἐκάλεσεν ὡς ἑναρέτους ὁμοίως, ἀλλ' ἐκείνους μὲν φρονίμους καὶ ἔλαιον ἐπαγομένους ὡς ἂν καλῶς συνιέντας, ὅτι συγγνωμονικῶς προσήκει τὰ τῶν ὑπηκόων πταίσματα κρίνειν πρὸς ἀνθρωπίνην φοροῦντας ἀσθένειαν, πολλῇ διὰ πάντων τῇ φιλανθρωπία τοῦ θεοῦ περὶ τοὺς πεπτωκότας χρησαμένου, ὡς ἀπάντων ἄμεινον ἰδεῖν ἐστὶ τῶν πραγμάτων· τοὺς γάρτοι προεστάναι λαῶν ἠξιωμένους μάλιστα πάντων τὴν περὶ ταῦτα γνώμην μιμεῖσθαι πρέπει τοῦ θεοῦ. ὅθεν καὶ λαμπρὰς εἶναι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἀπεφήνατο ὡς ἂν πανταχόθεν πολλὴν τὴν παρρησίαν ἔχοντας, μωροὺς δὲ τούτους, οἳ οὐ συνῆκαν, ὅτι τὸ πικρῶς ἐξετάζειν καὶ ἀσυγγνώστως τῶν ἀνθρώπων τὰ πταίσματα ἀκριβείας προσχήματι οὐδαμῶς ἀρέσκει θεῷ. τὰ δὲ ἄλλα ἀκολούθως τῇ δοθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ ὑποθέσει τῇ πρὸ αὐτοῦ ἐρμηνείᾳ χρησάμενος. 105 Mt 25, 24–28 Κατακρύπτει τὸ τάλαντον ἀγνώμων ὢν καὶ ὀκνηρὸς καὶ μηδὲν ἐργασάμενος ὢν ὁ κύριος αὐτῷ ἐνετείλατο. διὸ καὶ ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ καὶ δοθήσεται τῷ ἔχοντι καὶ ἐργαζομένῳ.

106 Mt 26, 26–28 Καὶ Θεόδωρος δὲ ὁμοίως φησὶν· εἰκότως οὐκ εἶπεν τοῦτο ἐστὶν σύμβολον τοῦ σώματός μου καὶ τοῦτο τοῦ αἵματός μου, ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶν τὸ σῶμά μου καὶ τοῦτο τὸ αἷμά μου, διδάσκων ἡμᾶς μὴ πρὸς τὴν φύσιν ἀφορᾶν τῶν προκειμένων, ἀλλὰ διὰ τῆς γενομένης εὐχαριστίας ἐπ' αὐτοῖς αὐτὰ ἐκεῖνα εἶναι πιστεύειν, ὢν δὴ καὶ τὰ σύμβολα πληρουμένοις.

108 Mt 27, 44 Κατεχρήσαντο οἱ περὶ τὸν Ματθαῖον τῷ πληθυντικῷ ῥήματι ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ· ἔθος γὰρ πολλάκις ἡμῖν καὶ τοῖς πολλοῖς ἐν περιτιθέναι πρόσωπον καὶ ἐνὶ πολλά. εἰκὸς δὲ αὐτὸν τὸν ληστὴν τὸν πιστεύσαντα καὶ Ἰουδαῖον εἶναι καὶ διὰ τοῦτο πιστεῦσαι, ὅτι αὐτός ἐστι περὶ οὗ εἶπον οἱ προφήται, ἐκ τῶν λεγομένων τε καὶ ὀρωμένων. 109 Mt 27, 50 Λουκᾶς φησιν· εἰς χειρὰς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου. ὃ δὴ καὶ ἀκοῦσαι τοὺς παρόντας ἀναγκαῖον ἦν τὴν ἔξοδον τῆς ψυχῆς, ἐπὶ τίσιν ἐγένετο· ἐδήλου γὰρ τῷ παραθήσομαι, ὅτι πάλιν αὐτὴν λήψεται.

111 Mt 28, 17 Ὁ διστάσας ἦν ὁ Θωμᾶς, ἀλλὰ πληροφορηθεὶς ἐδραίως ἐπίστευσεν.